VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI

VAKIFLAR DERGİSİ

Metinden hariç 323 Resim, 57 Plân ve
Kroki, 37 Desen ve 9 Levha'yı havidir.

SAYI: XI

GAYE MATBAASI
Tel: 11 39 50 - 10 68 20 — Ankara

TÜRK BİLGİNİ PROFESÖR ABDÜLKADİR İNAN'IN HAYATI

Prof. Dr. Hikmet TANYU

Etnografya, Türk Folkloru, Türk Tarihi ve Türkler'in dinleri ve inançları Türk lehçeleri ve Türk filolojisine, etimolojisine ve Türk edebiyatına dair 350 kadar ilmî makale ve kitabı olan Abdülkadir İnan, 29 Kasım 1888 de Başkurdistan'ın Çıgay (Şıgay) köyünde doğdu. Abdülkadir'in babası İmam Musaffa (Mustafa), onun babası Süleyman, onun babası Abdülcelil, onun babası Kaz Börü, onun babası Bikkul idi. Başkurtlar arasında şecereye çok önem verildiğinden, O da şeceresini biliyordu. Annesi Zekiye Hanımdır. Göbek adı, Fethülkadir olan, Abdülkadir birçok yazılarında bu adı kullanmıştır. Ulukatay'ların yayladaki son çadır hayatını yedi - sekiz yaşlarında gören Abdülkadir (İnan), eski çadır hayatına dair annesinin şu hatırasını anlatmaktadır. Büyük babasının çok güzel olan eski çadırını saklıyan annesi onu her görüşte içini çekerek, eski göçebe devri hatırlar ve şöyle dermiş :

— Hay Dünya! Nekadar güzel zaman vardı.

Eski göçebe hayatını överek anlatan, eski Başkurt masallarını söyleyen annesinin etkisinde kalan Abdülkadir, eski Başkurtların hayatından hikâyeler yazdığı sıralarda hep bunların ilhamı içinde kalmıştı. «Başkurt yaylasında», «İl için», «Kavalcı Timirbay», «Ölet» adlı küçük hikâyeleri bu esinlerin mahsulüdür.

Babası bir gerçekçi olan ve eski devirlerden fazla bahsetmeyen Abdülkadir İnan'a O, din bilgisini, hesabı, rusça yazıp konuşmayı öğretmişti.

Amcası Muhibullah Hazret'in kızıyle evlenmiş olan Âlim Efendi, Şigay köyüne imam olmuş ve ayrıca Usol-ü Cedide mektebini açarak öğretmenliğe başlamıştı. Babası, iyi bir ilim adamı olan Âlim Efendinin okuluna Abdülkadir'i isteyerek gönderdi. Zengin bir kütüphanesi olan Hocasının kitaplarını birer birer okumaya başlayan Abdülkadir İnan, köylerine gönderilen 300 kadar, coğrafya, yeni hikâyeler, piyesler, romanlar ve dini kitapları büyük bir tutkuyla okumuştu. İlk okulu bitirdikten sonra, Âlim Efendinin de izniyle, Çilebi'deki Ahuud Hekim Hazret medresesinde tahsiline devam etti. Fakat medresenin karşısındaki (Usulü Cedide) ile eğitim ve öğretim yapan okulla ilişki kurarak oradan da kitap alıp okuyor ve oradaki öğretimi de takip ediyordu. Usulü Cedide mektebinde şiirle ilgili eserler de okutuluyordu. Çarlık rusyası 1904 yıllarında Ulukatay'ların topraklarını ellerinden alıp hazine malı ilân etmişti. Hükûmete karşı halkın nefreti artmıştı. 1904 - 1905 Rus - Japon savaşında, Ruslar'ın yenilmesi için halk dua etmişti. Yenilen Rus askeri sarhoş bir durumda sağa sola sarkıntılık ediyorlar, ona buna sataşıyorlardı. Bu yenik Rus askerleri, sarhoş bir halde Çilebi'den geçerken Abdülkadir'i sokakta görür görmez : «Köpek Japon çocuğu, buraya nasıl geldin, diyerek yakalayıp döğmeğe başlamışlardı..»

Japon yenilgisi Ruslar'ı karıştırmış, yer yer büyük merkezlerde grevler, mitingler alıp yürümüştü. Bu karışıklık içinde öğrenimini sürdüren ve bilgisini artıran Abdülkadir, Rusça bilgisini de

geliştirmişti. Türkçe gazeteleri takibediyordu. Nihayet, türlü olaylardan sonra, Troysk şehrindeki Resûliye Medresesine devama başladı. Resûliye Mektebi 8 yıl, âlî kısmında da iki yıl okuyarak mezun oldu. Bu arada hemen birçok Türk illerini dolaşmış ve bilgisini, görgüsünü artırmıştı.

Abdülkadir İnan'ın ilk yazıları 1908 yılında Orenburg'da yayınlanan Vakit gazetesinde çıktı.

1905 yılında hürriyet ve insan haklarından bir bölümünü olsun, Çarlık Rusyasından elde etmeğe çalışan Başkurtlar, gizli - açık bir mücadele içinde idiler. Nihayet 1905 yılında kısmen bir hürriyet hareketi belirdi. Fakat Stolipin diktatörlüğü bunları yoketmeğe girişti, fakat bu diktatörün öldürülmesiyle hürriyet hareketi yeniden canlandı. Türkçe gazeteler, dergiler çoğaldı. 1912 yılında Türkiye'nin Balkan devletleri ile savaşı sırasında bütün millî gazeteler Türkiye lehinde yazılar yazıyorlar, Türkiye'yi desteklemeğe çalışıyorlar, gençlerin gönüllü olarak Türk ordusuna katılmasını teşvik ediyorlardı. Edirne'nin, Bulgarlar'dan geri alınışı üzerine bütün Rusya Türkler'i sevinçle coşkun gösteriler yapmışlardı. Abdülkadir (İnan) da bunlar arasındaydı. Abdülkadir İnan rusçanın yanında, arapça ve farsca yı da geliştirmeğe çalışıyordu. Orenburg'da yayınlanan Vakit gazetesindeki makalesinde Abdülkadir İnan, Ruslar'a toprak satışının, Türkler için büyük bir felâket olacağını yazmış ve şöyle sonuçlandırmıştı: **«Başkurtlar, ata ve babalarının kanları bahasına korudukları geniş topraklarını Ruslara satıp kendilerine «nadel - toprak payı» adıyle bırakılan bir avuç toprakta yaşamalarına imkân yoktur. Sefalet içinde münkariz olacaklar ve bu nadelleri de kendilerine ancak mezar** olacaktır.» demekten çekinmemişti, Gene o sıralarda «Şûra» dergisinde üç dört şiiri yayınlandı. Bu arada Başkurtlar'ın hayatına dair hikâyeler yazıyor ve onları da Şûra dergisine yolluyordu. Ayrıca Başkurtlar'ın ve çevredeki diğer Türk toplumlarının folklor ve etnografya materyallerini toplamağa gayret ediyordu. Vakit gazetesinde «Kırgız Sahralarından» başlığı altında uzun bir makalesi yayınlandı. Bu makalenin tezi, Kazak - Kırgızların, en mümbit topraklar üzerinde yerleşip kasabalar kurmaları idi. Bu makale, İstanbul'da yayınlanan Taarif-i Müslimin dergisinin 1910 tarihli 12 sayılı nüshasında kısaltılarak basıldı.

Abülkadir İnan'ın kendisinden iki yaş büyük olan ağabeyisi âni olarak vefat edince, biri üç, biri iki yaşında iki oğlu yetim kalmıştı. Birkaç yıl önceki büyük yangında bütün maddî varlıklarını kaybeden Abdülkadir'in babası büyük bir maddî sıkıntı içinde bulunuyordu. Bu güç şartlar içinde 1914 yılında Yüksek Muallim Mektebinden mezun oldu. Bir müddet İmamlık yaptı. Öğretmen olarak çalıştı. 1915 yılında «Bütün Rusya Müslümanlarının Mahkeme-i Şer'i»ye kurulu huzurunda din ilimlerinden imtihan vererek müderris ünvan ve şahadetnamesini aldı. 1917 yılının Eylül ayında İtişbay kariyesinin seçkin bir muallimi idi. Bu aralarda okuduğu gazete ve kitaplar dolayısıyle polis tarafından sık sık göz altına alınıyor, sorguya çekiliyordu.

Yayın hayatı, Şûra dergisinde devam ediyordu: «Başkurt Yaylasında»yı, 1916 yılında «İlk İçin», «Kaçkın (Firarî)», «Ölet» adlı hikâyeleri tâkip etti. 1917 yılı kanlı gösteriler, ihtilâl havası içinde ortalık karmakarışık bir haldeydi. Rusya'nın esir Türkleri bu fırsttan faydalanmağa ve muhtar birer devlet vücuda getirmeğe çalışıyorlardı. Abdülkadir İnan bütün millî mücadelelerde bilfiil görev aldı.

İlmî çalışmaları da devam ediyordu. 1914 yılında Prof. Zeki Velîdi (Togan) ın tavsiyesiyle, Altay, Kazak, Kırgız, Özbek ve bütün Türk kavimlerinin folklor, etnografya ve bilhassa destan-

ları, millî gelenek ve dîni üzerinde sabırla uğraşıyordu. Biri ilmî, diğerî millî mücadeleye bütün gücüyle devam etmekteydi.

1917 İnkılâbından hemen sonraydı. Başkurtlar'ın «Topraklı Millî Muhtariyet» ihtilâli sıralarında, bütün Rusya Müslüman milletlerinin, Moskova kongresinde Zeki Velidi tarafından ileri sürülen ve Azerbaycanlı ve Kazak - Kırgızlar tarafından desteklenen «Topraklı Millî Muhtariyet» tezi üzerine, bu Başkurt millî hareketine Abdülkadir İnan derhal iltihak etti. Bu suretle Başkurt hükûmetinin 17 Ekim 1917 yılında kurulmasiyle, kendi vilâyeti dahilinde (Orenburg ve Pirme Vilâyetlerinde) Başkurtlar'ın bulundukları sahada bu hükûmetin faaliyetine bilffil iştirak etti. Orenburg'daki Başkurt hükûmetine karşı bolşeviklerin hainçe giriştikleri işgal hareketleri neticesinde bütün Başkurt hükûmeti azaları hapsedildiler. Vilâyetlerde de geniş ve sert bir şekilde baskı ve tevkifler başladı. Abdülkadir İnan bu hadiseler arasında izini kaybettirerek, gizli bir hayat yaşamak mecburiyetinde kaldı. Bolşeviklerin baskılı işgal hareketleri karşısında Başkurt Türkleri yılmadan mücadelelerine devam etti. ler. Bolşevikler'in işgali altında bulunan ve Türk şeflerini hapsettikleri hapishaneden neye malolursa olsun hükûmet azalarını kurtarmağa azmetmiş mücahitler yılmadan baskın hazırlığını tamamladılar. Nihayet bolşeviklerin elindeki Orenburg'da ki hapishane, Başkurt mücahitleri tarafından - bir baskınla - basıldı. Vilâyet Komiseri Yahudi Sivilink öldürülerek, mevkuf Türkler dağlara kaçırıldılar. Bu hareketten sonra Başkurdistan'daki bütün münevver zümre izlerini kaybettirerek tamamen gizli yaşamağa başladılar. O sıralarda Zeki Velidî, Oral dağlarında asker toplamakla meguldü; bu asker toplama işi başarıyle neticelendi, bolşeviklere karşı mücadele için alaylar kurdu. Bu günlerde Abdülkadir İnan, Çelebi (Çilebinsk) deki Tatar komünistlerinin verdikleri teminat üzerine Orenburg ve Tobol vilâyetlerindeki müslümanların kongresine, Başkurtlardan Alimcan Tagan ile birlikte katıldılar. Bu kongrede Tatar komünistleri «Bizim için maarif meselesi mühimdir.» diyerek bu tezi ileri sürdüler. Bu iki vilâyetin müslümanlarının maarif işleri idaresine Başkurtlar namına Alimcan Tagan ile Abdülkadir İnan'ın iştirak etmesini teklif ettiler. Kongre devam ederken Silavinski şehri ve istasyonu, esir Çekoslovaklardan boşeviklerin kendi hesaplarına, Çekoslovaklara karşı bir vasıta olarak kullanmak maksadiyle kurdukları ordunun isyaniyle işgal edildi. Komünistlerin vasıtası olacakken işler tersine dönmüştü. (Çelebi Silovinski) şehrinin idaresi, Çekoslovak ordusunun eline geçmişti. O gün Tatar komünistlerinin de hepsi derhal hapsedildiler. Abülkadir'le, Alimcan serbest kalarak kendi köylerine döndüler. Birkaç gün sonra da Zeki Velidi kendi askerleriyle Çelebi (Şilevniski) zaptetti. Ve böyle başarılı bir hareket sonunda Çelebi (Şilevniske) giren Zeki Velidî, Başkurdistanın tekrar hükûmetini kurduğunu resmen ilân etti. Çek komutanı beyaz rusların mukavemetine rağmen bu hükûmeti tanıdı. Tatar bolşeviklerinin çıkardığı tatarca Ural gazetesi ve matbaası Başkurt hükûmeti tarafından alındı ve orada 1918 yılı Haziran ve Temmuz aylarında Başkurt gazetesi çıkarıldı. Abdülkadir İnan bu gazetede muharrir olarak canla başla çalıştı. Çelebi (Şilevnisk) te Çekler ve bolşeviklerle harbeden Ruslar tarafından bu bölgenin geçici hükûmeti olarak «Halk Hakimiyeti Komitesi» kuruldu. Bu komiteye Şilevnisk'e Başkurt hükûmeti tarafından Abdülkadir İnan mümessil olarak tayin edildi. Bir yandan bu mümessillik vazifesini ifa ederken öte yandan Başkurt gazetesinde muharrirlik işinde çalıştı, Bu gazete üç ay kadar devam ettikten sonra Sibirya'da kurulan Kolçak hükûmeti tarafın-

dan kapatıldı ve muharrirleri sıkı bir takibata uğradılar. Abdülkadir İnan gene kendi öz memleketinde gizli yaşamak mecburiyetinde kaldı. Sibirya'da kurulan Rusların Çar tarafları Kolçak hükûmeti, bütün millî istiklâl hareketlerine düşmandı. Başkurt hükûmetini ve «Topraklı Millî Muhtariyet» hareketini şiddetle kanun dışı ilân etti. Türkler, gerek komünistler, gerek çar taraftarı rus hükûmetleri tarafından iki ateş arasında kalıyordu. Rusya'nın bir cehennem halinde yayılan ateşleri Türk ülkelerinin istiklâlini yoketmeğe çalışıyordu. Çok karışık, çok kara talihli günlerdi. Çar taraftarı Kolçak hükûmeti, bir yandan Başkurt Türklerinin hareketlerini kanun dışı ilân ederken diğer yandan Başkurdistan hükûmeti azalarını Harp divanına sevketti. Başkurt ordusunu dağıtarak, azalarını ve komutanlarını Harpdivanına vermek üzere hertarafa emir yayınlandı. Bununla da yetinmeyerek bütün Başkurt Türkleri'ne karşı, Kolçak hükûmetinin tethiş hareketi, tam bir zulüm ve vahşetle başladı. 1918 yılının son ve 1919 yılını ilk ayları Başkurtlar için en tehlikeli bir zamana rastlıyordu. Bir taraftan bolşeviklerle, bir taraftan Kolçak ordusuyle iki cephede birden çok kanlı savaşlara girmişti. Bu durum karşısında Başkurdistan hükûmeti Moskova hükûmetiyle barış yapmak mecburiyetinde kaldı. Bolşeviklerle yapılan muahedeye göre Başkurdistan muhtar olacak, dahilî işlerine katiyen karışılmayacaktı. Bu muahede, İzvestiya ve Pravda gazetelerinde neşredildi. (19 Şubat 1919). Böylece Başkurt ordusu ve hükûmeti kızıllarla barış yapmış oldu. Abdülkadir İnan için durum başkaydı. O Kalçakların işgal ettiği, Sibirya tarafında kalmış, muhtar tarafa geçememişti. Orada gizli bir hayat yaşıyor, yakalanmamak için saklanıyordu. 1919 yılının Eylül aylarında, Başkurtlar'ın da yardımiyle bolşevikler bütün Başkurdistan'dan çar taraftarı Kolçakları sürdüler, çıkardılar. Hareketlerini sinsice gizleyen, sanki istiklâl ve hürriyete taraftarmış gibi görünen kızıllar, Türklere güven vermek istiyorlardı. Kızılların bu takdiğiyle önceleri Başkurt garnizonları serbest bırakıldı ve işlerin başlarına Başkurtlardan hükûmet adamları getirildi. Başkurt hükûmeti tarafından Abdülkadir İnan, Sterlitamak merkezine çağrıldı. Başkurt, Maarif Vekâletinin ilmî heyetine (Tâlim ve Terbiye) âzâ tayin edildi. 1919 - 1920 yıllarında Moskova'daki 7 inci Sovyet kongeresine Zeki Velidî ile beraber, aynı zamanda durumu incelemek üzere iştirak ettiler. Abdülkadir İnan fırsattan faydalanarak ilim aşkiyle Petrograt (Leningrad) kütüphanelerinde de çalışmaktan da geri kalmadı. Muhtelif ilmî, kıymetli eserleri, Türklüğü ilgilendiren kitapları Başkurdistan'a getirdi.

Yavaş yavaş durumunu kuvvetlendiren kızıl ruslar, artık maskelerini açma zamanının geldiğine inanmışlardı. Bolşevik baskısı 1920 de Başkurtlar üzerinde artmağa başladı. Zeki Velidî aralarında resmen imzalanmış ve ilân edilmiş olan muahedeye uyulmadığını Lenin'e hatırlattı. Leninin verdiği cevap komünistlerin ne derece ikiyüzlü, sözlerine asla güvenilmez olduğunun açık bir delili olarak iğrenç bir şekilde belirdi :

— Siz nasıl inkılâpçı, devrimci, nasıl siyasîsiniz? Bu muahedeler bir kâğıt parçasından ibarettir. Kuvvet kimde ise hak ondadır.

Komünist ruslar iyice kuvvetlendiklerine kani olmadıkları zamanda, büyük bir samimiyet ve hakseverlik gösterişi içerisinde kabul ve ilân ettikleri barış anlaşmalarını çiğnemekteydiler. Zulüm ve vahşete dayanan bir kızıl rejimi Başkurdistanda uygulama hazırlığını tamamlayıp harekete geçecekleri günden bir gece önce durumu sezen Başkurdistan'ın ileri gelenleri, protesto etmek, karşı tarafın âni tevkif ve öldür-

mesine imkân vermeden, mücadeleye daha uygun bir saha olan ve zaten kızıllarla silâh ve sayı bakımından büyük fark dolayısiyle coğrafî durumu elverişli görünen, üstelik zaten Türkistan ve Kazakistanla daimî bir muhabere hâlinde bulunulduğundan topluca Türkistan'a geçtiler, Abdülkadir de bunlar arasındaydı. O Kazak âdet ve geleneklerini çok iyi bildiğinden, Ruslara karşı başkaldıran hürriyetci Kıpçak Abdülgaffar Han ve Nayman - Bağanalı Hasan Beylerin bulundukları mıntıkaya gönderildi. Orada Bolşeviklere karşı, çete harbi yapan Kiyki Batır ile münasebet kurmaya muvaffak oldu. Kiyki Batırı harp halinde bulunan Türkistan Basmacılarına iltihaka teşvik etmişse de ondan söz alamadı. Bilâhare bu Kiyki Batır ruslar tarafından şehid edilmiştir. Abdülkadir İnan buradan Taşkent'e gelmiş ve Kazak - Kırgız ortaokulunda Abdülkadir Cılkıbay (Yılkıbay) adiyle müdürlük ve öğretmenlik yapmıştır. Güya Kırgızmış gibi Cılkıbay takma adını kullanmıştır. Sonra Taşkent'te yayımlanan, suretâ kızıl görünen fakat aslında milliyetçi olan, adından da bunu belli eden, «Akyol» gazetesinde Kazakistan ve Başkurdistan ahvali hakkında tarih, etnografya ve folklorla ilgili makaleler yazdı.

Bütün Türkistan müslümanlarının Türkistan Gizli Millî Birliği Komitesinin emriyle Taşkent'ten Semerkand'a gelerek, bu havâlide bolşeviklerle çarpışan çeteler içinde bilhassa Serdar Açıl Beg'in yanında bulundu. Bir ara bâzı mühim emirleri tebliğ etmek üzere Türkistan'ın Yasa şehri vasıtasiyle tekrar, kâh at, kâh yaya, Kazakistan sahralarına doğru ilerleyerek komitelere merkezin emirlerini maharetle ulaştırdı. Gene merkezin emrine uyarak bir müddet Yese şehrinde kaldı. Burada bir Kazak öğretmeni sıfatiyle 7 sınıflı bir ilkokula gene başka bir adla tarih öğretmeni olarak tayin edildi. Bu görevde 3-4 ay kaldıktan sonra tekrar Semerkant şehrine çağrıldı. Ve oradaki komiteden Enver Paşa'nın şahadeti hakkında Çerkes Sami tarafından yazılan mektubu alıp, Türkmenistan'a merkez komitesinin gizlendiği şehire geldi. Burada toplanan arkadaşlarının kararı çok hazin oldu. Bu sıralarda Moskova'ya giden zengin bir zat olan Feyzullah hoca (yef)'in Türkistan Millî Komitesinin sırlarını Moskova'ya teslim eden birisi olduğu anlaşıldı. (II) Bu ihanet, Enver Paşa'nın şahadeti, ve büyük Kızıl ordularının yığın hâlinde hücumları, Basmacıların çok az silâh ve malzemeyle buralarda tutunamıyacaklarını gösterdi. Her dünya milletleri, yapılan cinayetlerden, işkence ve öldürmelerden, türlü zorbalıklarla girişilen sömürme hareketlerinden habersiz, milyonlarca insanın, Türkler'in ıztıraplarından, felâketlerinden kayıtsız bir manzara arzediyordu. Dünya kamuoyu işlerden habersizdi. Bir avuç mücahit, silâhsız, malzemesiz, oduna, sopaya dayanan bir çete harbine girişmiş, kanını ırmaklar gibi akıtmıştı. Fakat bütün bu fedakârlık ve kahramanlıkların sonunda istiklâl, Türklerin bağımsızlığı ümitleri kararmıştı. Medenî bir milletin çocukları, tarihin en vahşi kızıl yaratıkları tarafından müthiş bir hücuma, yağmaya uğramıştı. Aynı felâket ergeç bütün hür milletlerin de başına gelecekti. Bunu orada yaşayanlar anlamışlar ve hür memleketlerde, Avrupa ve Asya'da insanlık hürriyeti ve haklarını nasıl feci usullerle yoketmek üzere yeni bir kızıl kuvvetin geliştiğini, nasıl yurtlarının barış anlaşmalarına rağmen çiğnendiğini, nasıl topluca öldürmelerin yapıldığını cihan efkârıumumiyesine duyurmak, onları kızıl tehlikeye karşı uyarmak üzere kararlar alındı. Ve Zeki Velidî Togan ile Abdülkadir İnan'ın da derhal bu vazifeyle harice çıkmaları kararlaştırıldı. Zaten o zamana kadar Bu-

(II) Yıllarca sonra bâzı komünist şeflerinin imha edildiği bir sırada o da Stalin tarafından öldürtüldü.

hara Cumhuriyetinin Şarkî Buhara Mümessili Hocaoğlu Osman, Hacı Hüsameddin, Haşim Şaik, ve Fergana basmacılarının kumandanı Şir Muhammed Bey (Kör Şirmet) çoktan sınır dışına çıkmışlar ve Afganistan'a gitmişlerdi.

Abdülkadir İnanın savaş içerisindeki muhtelif vazifelerinden birisini ve başından geçen bir olayı burada kısaca anlatalım :

Semerkant civarında Açıl Beg'in yanında bulunurken bir gün boşlşeviklerin pususuna düşüyorlar ve karşılıklı müthiş bir muharebe başlıyor. Abdülkadir İnan bu baskın sırasında civardaki bir vilâyete elçi olarak gönderildiğinden silâhsızdır. Zeki Velidi Bey silâhlıdır. O, başında beyaz bir sarığı, yüzü sakallı olan, attığını vuran bir mücahittir. Ateş yağmuru arasında Abülkadir İnan'ın yüzünden kan akmaya başlıyor. Abdülkadir İnan, Zeki Velidi'ye hitaben, mitralyöz ateşi altında sesini duyurmağa çalışıyor :

— Ben yaralandım galiba!.. Nihayet bağırmalarını duyan Zeki Velidi ona sokularak yüzüne bakıyor :

— Korkma! Birşey olmazsın. Çalı çırpı, diken yarası olacak!

Bu ateş altında birşey hatırlamış olan Zeki Velîdi, ümitli bir yüzle Abdülkadir İnan'a sesleniyor :

— Senin silâhın yok. Şu arktan çık. İlerde bir mezar taşı var. Hicrî dördüncü asra ait olsa gerek, çok kıymetlidir. Hemen onu istinsah et!

Abdülkadir İnan ateşin şiddeti dolayısiyle bir türlü ateş altından kalkamıyor. Zeki Velîdi tekrar emrediyor :

— Şöyle sürünerek ilerle, korkma! diyorsa da Abdülkadir İnan her an sağından solundan geçen, vızlıyan mermiler karşısında ilerleyemiyor. Sabrı tükenen Zeki Velidi biraz doğrulup elindeki tüfekle bir yandan kızıl hedeflere mermi savururken, bir yandan da :

— Haydi ilerle, işte şöyle diye tarif ediyor, ben seni karşındaki hedefleri ateşle tarayıp destekleyeceğim, diyorsa da birtürlü Abdülkadir İnan, kitâbeyi istinsah edemiyor. Geceleyin Semerkant'a döndükleri zaman Zeki Velidi'nin, Abdülkadir İnan'a olan kızgınlığı hâlâ geçmemiştir. Küskün, kırgın ve kızgın bir ifade ile : — Çok kıymetli bir kitâbeydi. Niçin istinsah etmedin. Burası İslâm tarihinde çok meşhur olan Debusiye şehrinin mezarlığıydı. En eski yazıtlarını ihtiva ediyordu, diye sert sert söylenmeketn kendisini alamıyor. (Hâlen, öğrenildiğine göre bu mezarlıklar bolşevikler tarafından yeni yapılan binalarda malzeme olarak kullanılmıştır.)

Zeki Velîdi Togan, ilmî değer ve ehliyeti kadar, muhariplikte de oralarda nam veriyor. Yukarda anlattığımız vakadan iki gün sonraki bir muharebede, Zeki Velidi'nin harita çantasını mermi deliyor, haritalar delik deşik oluyor, atı da yaralanıyor, fakat Zeki Velîdi sükûnetini bozmuyor. Bu mücadele arasında Abdülkadir İnan, Zeki Velidî Togan'ın yaverliğini yapıyor.

Rusya'daki mahkûm Türkler'in bağımsızlık mücadelesi bolşeviklerin kanlı hücumlariyle akamete uğrayınca, Dünya kamu oyunu ve büyük devletleri bolşevik emperyalizmine karşı uyarmak, millî haklarını medenî milletler huzurunda belirtmek üzere Türkmenistandaki komitenin yardımiyle Zeki Velidî Togan ve Abdülkadir İnan, Asyadaki Türklerin yaşadığı muhtelif bölgeleri dolaştıktan sonra (1923), İran (1923) Afganistan (1923), Hindistan (1924) dan Avrupa'ya, Marsilya'ya (1924) geçiyor, Paris'te, Berlin'de (1925) bir taraftan da ilmî çalışmalarda bulunuyorlar. 1925 yılı Temmuzunda İstanbul'a geliyorlar.

Abdülkadir İnan'ın ilmî çalışmalarını bilen ve takdir eden Prof. Fuat Köprülü onu, Türkiyat Enstitüsüne, Türkoloji asistanı olarak tayin ettirdi.

Almanya'da iken hazırlamış olduğu «Dede Korkut Kitabı Hakkında» incelemesi, Fuat Köprülü tarafından beğenilerek Türkiyat Mecmuasının birinci cildine alındı.

Türkiye'ye geldikten sonra komünist tehlikesine karşı «Yeni Kafkasya» dergisinde Türkistan ahvaline ait **«Türkistanlı, Türkmen, bâzen Abdülkadir, bâzen İdiloğlu» imzalariyle makaleler yazdı.** Türkiye'de 1927 de çıkan **«Yeni Türkistan» dergisini bilfiil Zeki Velidi ve Abdülkadir İnan kurmuş ve yürütmüşlerdir.** Bu dergide de en çok yazı yazan Abdülkadir İnan olmuştur. Burada da muhtelif takma adlarla makaleler yayımladı. 1928 yılında birkaç arkadaşıyle birlikte **«Halk Bilgisi Haberleri»** dergisini yayınladılar. 1928 yılından 1932 yılının sonuna kadar **(Türkiye Halk Bilgisi Derneği)** nin ilmî komisyonu üyeliğini yaptı. 1929 yılında bu derneğin verdiği görevle, Erzurum, Erzincan, Hasankale ve bu çevrelerde halk bilgisine dair folklor malzemesi topladı. Bu incelemeye ait rapor, bir kitap halinde dernek tarafından «Birinci İlmî Seyyahate Ait Rapor» adiyle yayınlandı. Bu eserin basımı sırasında 1930 yılında aynı Cemiyet hesabına Gaziantep vilâyeti ve civarında folklor çalışmaları ile meşgul oldu. Burada topladıkları kıymetli ve dikkate değer malzemeleri **«Halk Bilgisi Haberleri»** dergisinde yayımladı. Bu arada muhtelif ilmî dergilerde de **«Türk Hukuk Ve İktisat Tarihi» Azerî Yurt Bilgisi.. gibi dergilerde makaleler yayınladı.**

1933 yılının başlangıcında Türk Dili Tetkik Cemiyeti Umumî Kâtibi Ruşen Eşref ve Maarif Vekili Reşit Galib'in emirleriyle Ankara'ya çağrıldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Türkoloji asistanlığı yaptığı sırada ayrıca Tarih bölümüne yazılmış, bir yıl sonra'da mezuniyet imtihanını vereceğinden, Ankara'ya gitmeği arzu etmemişti. Fakat bu çağrıya uymayışın hoş görülmeyeceği kendisine söylenildiğinden ,Fuat Köprülü'nün de müzaharetiyle Ankara'ya asistanlıktan istifa ederek gitti. 1933 yılının 6 Şubat'ında Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin ihtisas kâtibi sıfatı ile çalışmaya başladı. 1933 yılının Sonbaharında Dolmabahçe'de Atatürk tarafından kabul edildi. 1934 yılında teşkil edilen Kılavuz Kolu çalışmaları üyesi olarak görevlendirildiği sırada Atatürk tarafından iltifatlara mazhar oldu. Bu komisyonun çalışmaları sırasında Atatürk Dil Kurumu üyelerini Köşk'e çağırdığı zaman Abdülkadir İnan'ı da beraber istiyordu. Atatürk, Abdülkadir İnan'ın ilmî yeterliğini, geniş bilgisini ve hizmet etme gücünü, onun ülkücü, bir bilgin olduğunu derhal anlamıştı.

1935 yılında Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Millî Kültürünü ortaya koymak ve geliştirmek isteğiyle Atatürk tarafından kurulmak istenildiğinde onun ilk hatırladıklarından başta geleni Abdülkadir İnan olmuştu. Onu yanına dâvet etti, yakınlık ve ilgiyle :

— Sen bu Fakültede Doğu Türk Lehçelerini tetkik edecek ve ders vereceksin. Seni Profesör yapacağız! dedi. Abdülkadir İnan, teşekkürü müteakip :

— Diplomamı savaş esnasında kaybettim. Hâlen benim elimde diplomam mevcut değildir, mealinde cevap verdi. Fakat Atatürk :

— Ben Senden diploma istemedim. Devlet Reisi sıfatıyle bu salâhiyeti ben veriyorum. Kültür Bakanı sıfatıyle Saffet Arıkan veriyor.

İlmî eserleri olmayan birçok profesörler vardır ki diplomaları mevcuttur. Ben diploma değil ilmî eserler ve metodlu çalışmalar istiyorum. Karşılığını verdi. Ayrıca Maarif Vekiline, Abdülkadir İnan'ın profesör olarak tayin edilmesi için şifahî emir ve tavsiyede bulundu. Böylece Abdülkadir İnan,

18.1.1936 tarihli ve 5320 sayılı tezkereyle ve Maarif Vekili Saffet Arıkan imzasıyle bu göreve başladı.

Abdülkadir İnan 9 yıl kadar Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde resmî işlem tamamlanarak ve hiçbir itiraza uğramaksızın profesör olarak çalıştı. Eserler verdi. Bibliyografyası incelendiğinde onun kadar verimli ve çetin konular üzerinde ciddî, ilmî eser vermiş pek az bilgin olduğu kolaylıkla anlaşılabilir. Ve Atatürk'ün onu bu mevkie lâyık bulması ve oraya getirmesi de ayrıca ne derece isabetli karar verdiğinin açık ve kesin bir belgesi olarak görülebilir. Abdülkadir İnan, bu görevinde, günümüzde Profesör olan birçok şahsın doktora ve doçentlik tezlerini inceleyip rapor verdi, öğretim üyelerinin jürilerinde, sınavlarında bulundu. Dokuz yıllık profesörlüğü zamanında yüzlerce öğrenci yetiştirdi. 1944 yılının 3 Mayıs gününde, Türkiyede bazı komünistlerin bilhassa Millî Eğitim Bakanlığında Hasan Âli ve yakınları tarafından korunması, gözetilmesi dolayısıyle ve Sabahattin Ali ile milliyetçi Nihal Atsız dâvası münasebetiyle ve Türk milliyetçiliğini desteklemek gayesiyle, yapılan gösteri hareketi şiddetle ezilmek istenildi. 'Irkçılık - Turancılık' adı takılan, aslına da millî, manevî, ahlâkî değerleri, millî kültürü benimsetmek isteyen birçok genç, yaşlı insan tutuklandı. Sonra bunların hepsi ortada hiçbir suç olmadığından, Sıkı Yönetim mahkemesince beraat ettirildiler ve bu beraatleri askerî yargıtayca tasdik edildi.

Abdülkadir İnan'ın, önce tutuklanan, dava sonunda beraat eden Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'la yakın arkadaşlığı ve hemşehrisi olması ve ayrıca milliyetçi, ülkücü, komünizme karşı yazıları dolayısıyle, o dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in girişimi ve baskısı ve Yüksek Öğretim Genel Müdürü olan ve Hasan Ali'nin etkisiyle, akademik sıravı izlemeden profesörlüğe tayin edilen Necmeddin Halil Onan'ın işbirliğiyle, Abdülkadir İnan'ın profesörlük ünvanı ve kadrosu kaldırıldı, açıkta bırakıldı. Atatürk'e sadaketten sadece lâf halinde bahsedenler, Atatürk'ün ilgi ve buyruğuyle yapılan bu tâyine böylece karşı çıkmış oldular. Abdülkadir İnan'ın dersleri boş kalmıştı. Dersleri boş geçen, yeri doldurulamayan Abdülkadir İnan, bir müddet sonra tercümanlık, okutmanlık gibi adlarla gene aynı derslerin hocalığını yapmaya devam ettirildi.

1947 yılında (Kenan Öner - Hasan Ali Yücel) dâvası münasebetiyle yaptığım tanıklıkta, komünistler himâye edilir ve milliyetçiler işkence görürken, ayrıca mahkeme dışındaki şahıslara da ağır baskılar yapıldığını anlatmıştım: «Milliyetçiler, herhangi bir hareketlerinde şiddetle takbih edilmekte idiler. Meselâ Sayın Atatürk'ün, profesörlük ünvanını tevcih ettiği Abdülkadir İnan, milliyetçi bir dergiye makale yazdığı için Hasan Âli'nin hışmına uğramış, profesörlük ünvanı kaldırılarak (sonradan) okutman ünvanı verilmiştir.»[1] Hasan Ali Yücel, bana cevabını şu sözlerle yayınlayarak itiraf ve çelişmelerini göstermiş oldu: «(Abdülkadir İnan) hakkındaki muameleye gelince, Rusya'da kalmış olan tahsil vesikalarını göstermeye imkân bulamadığı için okutmanlık gibi bir ücretli kadroya tayinine zaruret duyulmuştur.»[2] Diplomaları Rusya'da kaldığı halde 9 yıl önce ve yıl sürece profesörlük tayini nasıl olmuş? Cevap yok! Kendisi (Hasan Âli Yücel) birkaç yıl önce Millî Eğitim Bakanı olduğu halde bu nokta üzerinde neden hiç durmamış? Cevap yok! Ayrıca Fakültedeki okutmanlık tayinlerinde yüksek okul veya üniversite diploması gerekmez mi? Buna da cevap yok! Her yönden çelişkiler, hakikat dışı anlatış-

1) Prof. Avukat Kenan Öner, ve Yücel Dâvası. İkinci Kitap, İst. 1947, Sf. 51.

2) Hasan Ali Yücel, Dâvam, Ankara 1947, Sf. 94.

larla dolu kitabında Hasan Âli Yücel kendisini savunurken, işlerin içyüzünü ortaya döküyor. Aynı zamanlarda, bu defa diploma bahanesini öne süremediği, değerli bir bilgin olan Dr. Osman Turan'ı Bakanlık emrine nasıl aldığını, hangi sebeplerle buna lüzum gördüğünü, aynı kitapta şöyle anlatmaktadır: «Osman Turan kıymetli bir genç bilgindir. Onu Bakanlık emrine almaya saik olan hadise 3 Mayıs nümayişi (Komünistlere karşı yapılan nümayiş) sıralarında Yüksek öğrenim gençliği içerisinde durmadan yapılan tahriklerin en hararetli bir zamanında Atsız'ın Fakülteye getirilerek kabul merasimi yapılmasına, o zaman asistan olan Turan'ın öneyak olmasıdır.»[3]

Hem kıymetli bir genç bilgin, hem de milliyetçi tarihçi, edebiyatçı bir meslekdaşı kendisini ziyarete geldiğinde en basit bir konukseverlik görevini yerine getirdiği, odasında bir çay ikram ettiği, kısa bir müddet Faktülte içinde misafir bulunduğu için, «işlenen büyük suç» hangi rejim ve zihniyete uygun görülebilir? Üstelik bu misafir kabulünü nereye bağlıyor ve nasıl Bakanlık emrine almayı, yani işinden uzaklaştırmayı tabii görüyor? Türk kültürü, Türk Üniversitesi tarihi ve Üniversitenin gelişmesi üzerinde kitap hazırlıyacakların, bu türlü davranış ve zihniyete göz yummaları ilmî hakikati örtmek anlamına geleceğinden, hakikatleri belirtmekte fayda vardır[4]. Üstelik Abdülkadir İnan gibi bir bilgin bu işten çıkarılmayle emeklilik haklarından da mahrum bir hale getirilmiş oldu. Ancak çok sonraları görev aldığı Diyanet İşleri Reisliğindeki hizmeti dolayısiyle 1975 yılında ayda ancak 600 lira bir emekli maaşiyle geçim sıkıntıları, yoksuluklar içinde bırakılmış oldu.

Abdülkadir İnan'ın talihsizliği devam etti. 1948 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki dersleri tekrar lağvedildi. Bu işlemlerin Türkiye Büyük Millet Meclisine aksetmesi üzerine, 1955 yılında tekrar Fakülteye öğretim görevlisi olarak alındı. Bilâhare yaşı 65 yılı doldurduğundan 14 yıllık bir ödeme ile, emeklilik haklarından mahrum edilerek hizmet yerinden ayrıldı.

Fakültede iken de gene Türk Dil Kurumunda Başuzman olarak çalışmaktaydı. O kurumdan da, ilmî görüşünde fark olduğundan ve aşırı, ilim dışı, kökü ve takısı Türkçeye uymadan yapılan bazı kelime uydurmalarına taraftar olmadığından, çeşitli ilmî düşüncelerinin etkisiyle bu işten de çıkarıldı. Çok Mütevazi, sessiz ve uysal bir mizaca sahip olmakla beraber, ilmî hakikat olarak tanıdığı esaslardan sapmayan Abdülkadir İnan'ı, 1961 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı, Müşavere Heyetinde, ilmî escerleri tetkik çalışmaları arasında görüyoruz. 1964 yılı Nisan ay'ından itibaren, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde, Saffet Umay'ın tavassutuyle çağrılarak görev aldı. Aynı müessesenin yayın aracı olan, Türk Kültürü dergisinde, yıllıklarında ilmî makaleleri yayınlandı. Esasen Abdülkadir İnan'nın hemen bütün folklor dergilerinde yazıları yayınlanmaktaydı. 1974 yılında, Türk Kültürünü Araştırma Enstisüsünün Tahsisatı kesildi. Dolayısiyle yıllarca millî kültüre gücü ve imkânı nisbetinde hizmet eden bu müesese kapanma ve tasfiye durumu tehlikesiyle karşı karşıya gelince oradan ilk çıkarılanların başında Abdülkadir İnan geldi. Esasen bu Enstitüde çalıştığı zamanlarda ayda 500 lira gibi basit bir ücret alıyordu. Hâlen Diyanet İşleri Başkanlığınca eski hizmetlerinden dolayı kendisine bağlanan 600 lira (önceleri 500 lira idi) aylıkla geçimini sürdürmektedir. Oradan ayrılışı artık yaşı emekliliği gerektirdiğinden olmuştur.

---

3) Y. K. sf. 93.

4) Bu konularda daha fazla bilgi için, bakınız: Nejdet Sançar, Hasan Ali İle Hesaplaşma, Aylı Kurt Yay., İstanbul 1947.

Üç defa otomobil kazası geçirdiği ve muhtelif ameliyatlar olduğu halde, bir gözünün perdeyle kapanmasına ve kulaklarının büyük ölçüde duyma hassasını kaybetmesine, hastalıklarla pençeleşmesine rağmen, Atatürk'le ilgili hâtıralarını tamamlamıştır. Atatürk'ün saygı ve sevgi gösterdiği Abdülkadir İnan'ın yakın tarihimize, bilhassa dilde özleşme hareketi hakkında çok önemli bilgisi vardır. Bu konuyu «Hâtıralar»ın aydınlığa çıkaracağını sanıyoruz.

Bu arada tarafımdan bir girişimle ve asistanım Dr. Günay Tümer'in tashihlere yardımıyle (Eski Türk Dinî Tarihi - Şamanlık), kitabını Kültür Bakanlığı (1976) yayınladı. Ayrıca (Millî Şuurun Kudreti) adiyle bir kitabını da yayına hazırlamış bulunuyoruz... (Makaleler ve İnceleme). kitabının II. Cildi ile eserleri tamamlanmaktadır.

Oğlunun, gelininin ve diğer yakınlarının müşfik ilgisiyle hayat mücadelesini, sessiz, mütevekkil sürdüren Prof. Abdülkadir İnan'ı, (rahmetli) Nejdet Sançar, Zeki Sofuoğlu ile birlikte ziyaret edişimizde, şaka yollu târizde bulunarak:

— Seyrek görüşüyoruz. Ben henüz ölmedim, yoksa arkadaşlar beni öldü mü biliyorlar, şeklinde konuşmuştu.

Prof. Abdülkadir İnan'ın 87 inci yıldönümünü 29 Kasım 1974 de, Töre idarehanesinde 80 kadar davetliyle, Emine Işınsı Öksüz Hanımın yakınlığıyle kutlama töreni olmuş ve orada birçok konuşmalarla hizmetleri ve eserleri anlatılmıştır. Tanınmış ilim adamlarının, yazar ve öğretmenlerin, milletvekillerinin katıldığı bu törenden Prof. Abdülkadir İnan çok mütehassis olmuştu. Oğlu Yaşar İnan:

— Babamın bu kadar sevildiğini bilmiyordum. Onun unutulmadığını gördüğüm için çok sevinçliyim, diyerek duygularını belirtmiştir. Bu yıldönümü münasebetiyle Töre Devlet dergilerinde ve Orta Doğu gazetesinde hakkında olumlu yazılar yayınlanmıştır. (1974)

Hayat hikâyesinden sonra sunduğumuz, bütün eserleri hakkındaki geniş bibliyografya, değerini ve ilimdeki mevkiini açık ve kesin olarak bir defa daha gözler önüne koyacaktır. Abdülkadir İnan'a karşı yapılan haksız hareketlerin sorumlularının tarih ve ilâhî adalet önünde ergeç mahkûm olacaklarından hiç şüphe etmiyoruz. Onun yazdığı ve yayınladığı makaleleri yanında «Kudatku Bilig ve Divan-ü Lûgat-it Türk» eserlerinin bugünkü Türkçeye kazandırılması hususundaki çalışmaları, çok önemli hizmeti ve yardımları olduğunu da bu vesile ile belirtmek isteriz.

Arapça, Farsca, Rusca, Almanca ve bütün Türk lehçelerini bilen Abdülkadir İnan'ın ne derece zengin bir bibliyografyaya sahip olduğu açıkca görülecektir. Çok fazla sayıda dergi, gazete ve yıllıklarda çeşitli adlarla yazılar yayınlamış olan Profesör Abdülkadir İnan'ın tam bir bibliyografyasını yapabilmek pek kolay olmamıştır.

Öğretmen Müşfika (Rızaeddin oğulları) eşi olup, Mustafa Yaşar adlı (1937) orman mühendisi olan evli (Eşi, Melek) bir oğlu ve öğretmen bir kızı vardır.

Eserleri, ilme ve millete hizmette uzun ömürlü ve yararlı olacaktır.[5]

Prof. ABDÜLKADİR İNAN'ın BÜTÜN ESERLERİ

Prof. Dr. Hikmet TANYU

— 1908 —

1 — **Başkurtlarda Toprak Meselesi,** (Das Agrarproblem bei den Baschkiren). Vakit 1908.

2 — **Başkurt Uleması,** (Baschkirische Gelehrte). Vakit, Orenburg 1908.

— 1910 —

3 — **Kırgız Dalasından,** (Aus den Kirgisischen Steppen). Vakit, Orenburg, 1910.

4 — **Kırgız Sahralarından,** (Aus den Kirgisischen Steppen). Taarifü'l-Müslimin, 12, İstanbul 1910.

— 1914 —

5 — **Başkurt caylavunda,** (In der baschkirischen Ebene). Şura, Orenburg 1914.

6 — **İl üçün,** (Für die Heimat). Şura, Orenburg 1914.

— 1915 —

7 — **Temirbay kurayçı,** (Der Flötenspieler Temirbay). Şura, 17, 1915.

8 — **İşte sana Pompeyin son günleri,** (Da hast du die letzten Tage von Pompei). Şura, Orenburg 1915.

— 1916 —

9 — **Kaçkın,** (Der Flüchtling). Şura, Orenburg 1916.

10 — **Ület,** (Die Seuche). Şura, 3, Orenburg 1916.

— 1917 —

11 — **Uralkayımız üstünde,** (Auf unserem lieben Ural). Başkurt, Orenburg 1917.

— 1919 —

12 — **Salavat Batır,** (Der Held Salavat). Sterlitamak 1919. Tiyatro eseri, yayınlanmadı (Theaterstück, nicht veröffentlicht).

— 1921 —

13 — **Sarı arkadan kelemin,** (Ich komme aus den kasakischen Steppen). Akyol, Taşkent 1921.

14 — **Başkurt tarihinden,** (Aus der Geschichte der Baschkiren). Akyol, Taşkent 1921.

— 1924 —

15 — **Volga boyunda İslâm — Türk harsiyle mücadele,** (Der Kampf des Bolschivismus gegen die Islam - türkische Nationalkultur im Wolgagebiet). Yeni Kafkasya, 4, 1924.

— 1925 —

16 — **Rusya Türklerinde millî hars mes'elesi,** (Das Problem der Nationalkultur der Türken in Russland). Yeni Kafkasya, 12 (1924), 13 (1925).

17 — **Türklerde Kabile isimleri,** (Die Namen der türkischen Stämme) Türkiyat Mecm. 1, İstanbul 1925.

18 — **Kitab-ı Dede Korkut hakkında,** (Über das Buch Dede - Qorqut). Türkiyat Mecm. 1, 1925.

19 — **Hariç Türklerde Hars Meselesi,** Yeni Kafkasya, 1925.

— 1926 —

20 — **Altay Şamanlığına Ait Mevat,** Türkiyat Mecmuası, C. 2, 1926, S, 518 - 522.

21 — **Türk Şamanizmine ait,** (Zum türkischen Schamanismus). Türk Yurdu, 19, 1926.

22 — **Türk mitolojisinde ve halkedebiyatında kadın,** (Die Frau in der türkischen Mythologie und Volksliteratur). Türk Yurdu, 22, 1926.

— 1927 —

23 — **Türkistan ahvali,** (Die politische Lage in Turkistan). Yeni Türkistan, Yıl. I, I, 1927.

24 — **Özbek ilinde Moskof rezaletleri** (Moskowitische Schandtaten in Özbekistan). Yeni Türkistan, 4, 1927.

25 — **İlmi Haber: Tenbih,** Yeni Türkistan, 4, 1927.

26 — **Kazak - Kırgız ilinde mefkûre mücadelesi,** (Ideenkampf im Lande der Kasak - Kirgisen). Yeni Türkistan, 5 - 6, 1927.

27 — **Türkistan Milli Birliğini takip,** (Die Verfolgung der turkistanischen Nationalen - Einheit). Yeni Türkistan, 7, 1927.

— 1928 —

28 — **Komsomolların Ahlâkı,** (Die Moral der Komzomolzen). Yeni Türkistan, 7, 1928.

29 — **Rus menşeviklerinin Rusyanın istiklâline ve milliyet mücadelesine dâir fikirleri,** (Die Meinungen der russischen Menschewisten über das Nationalitätenproblem und über die Zukunft Russlands). Yeni Türkistan, 9, 1928.

30 — **Kazak - Kırgız Ülkesinde Toprak Meselesi,** (Das Agrarproblem in Kasak - Kirgizländern). Yeni Türkistan, 10 - 12, 1928.

31 — **1916 senesi Türkistan umumi kıyamı,** (Der Aufstand im Jahre 1916). Yeni Türkistan, 14 - 15, 1928.

32 — **Yuğoslavya'da** (In Yugoslawien). Türkiyat Mecm., II, 1926 - 1928.

33 — **A. V. Anochin, Materialy po şamanstvu u Altaycev - Altay şamanlığına aid mevad.** — Türkiyat Mecm., II, 1928.

34 — **Türk Rivayetlerinde Bozkurt,** (Der Graue Wolf nach türkischen Überlieferungen). Türkiyat Mecm., II, İstanbul 1928.

35 — **Umay İlâhesi Hakkında,** (Über die Göttin Umay). Türkiyat Mecm., II, İstanbul 1928.

— 1929 —

36 — **A. Samoylaviç, Türkistan san'atkârları risalesi,** (Skizze der Künstler Türkistans). İstanbul 1929.

— 1930 —

37 — **Akademisyen V. V. Barthold,** (Vefatı Münasebetiyle). Emel, 24, Romanya, 1930, s. 264 - 265.

38 — **Birinci İlmi Seyahata Dair Rapor,** (Ein Bericht über die erste Wissenschaftliche Rundreise). İstanbul 1930.

39 — **Karacaoğlan'a dair,** (Zur Qaraca oglan). Halk Bilgisi Haberleri, S. 123, 1930.

40 — **Köroğlu'na ait kitabiyat,** (Bibliographie über Köroglu). Halk Bilgisi Haberleri, 1, 2, İstanbul 1930.

41 — **Köroğluna ait notlar,** (Notizen zum Köroglu). Halk Bilgisi Haberleri, 1, S. 12, İstanbul 1930.

42 — **Koton Türklerinin, hunker, kunker, kelimesi hakkında,** (Über die Wörter hunker, kunker bei den Choton - Türken). Halk Bilgisi Haberleri, y. 1, s. 5, 1930.

43 — **Sivas'ta Doğum Âdetleri,** Halk Bilgisi, H. Y. 1, S. 10, Ağustos 1930. Sf. 158 - 161.

44 — **Karaman isminin intişar sahasına ait,** (Ausbreitungsgebiet des Namens «Qaraman»). Halk Bilgisi Haberleri, 1, S. 6, 1930.

45 — **Yağmur Duası,** (Bittgebet um Regen). Halk Birlgisi Haberleri, II, s. 13, 1930.

46 — **Orta Türk destanları ve Kırım,** (Das mitteltürkische Epos und die Krim). Emel Mecmuası, I, II, S. 29, 35. Romanya 1930 - 31.

— 1931 —

47 — **Ahmet Refik, Anadoluda Türk Aşiretleri,** (Türkische Nomadenstämme in Anatolien). Halk Bilgisi Haberleri, 16, 1931.

48 — **Türklerde Orun ve ülüş meselesi,** (Standes-und Anteilsrecht nach türkischen Sitten). Türk Hukuk ve İktisat Mecmuası, I, 1931.

49 — **Maddi kültüre ait iki kelime: Tepsi ve kağnı,** (Zwei Wörter über die materialle Kultur: te psiund qagnı). Halk Bilgisi Haberleri, II, 17, 1931.

50 — **V. Beliyaev, Özbek Musikisi,** (Die Musik der Özbekern). Atsız Mecm., 8, 2, 1931.

51 — **Türkistan Orta - Asya cumhuriyetleri nüfusu,** (Die Bevölkerung der turkistanischen Republiken). Atsız Mecm., 2, 3, 4, 5, 10, 1931.

52 — **Türkmen ve Özbek Musikileri,** (Die Musik der Türkmenen und Özbeken). Atsız Mecm., 5, 1931.

53 — **Sovyet ülkelerinde yaşıyan Türk kavimlerine dair istatistik mâlûmat,** (Statistische Mitteilungen über türkische Stämme in Russland). Atsız Mecm., 18 - 19, 1931.

54 — **W. Barthold, Ani Kitâbesi,** (Die Ani-Inschrift). (İlhanlılar devrinde mali vaziyet) (—Finanzielle Lage der Ilhaniden Epoche). Türk Hukuk veiktisat Mecm., I, 1931, S. 135 - 159.

55 — **Etnografya İlmi ve Gençliğin Vazifesi,**
1 — Bartın Gazetesi, S. 310, 7 Eylül 1931.
2 — Bartın Gazetesi, S. 313, 28 Eylül 1931.
3 — Bartın Gazetesi, S. 317, 26 Ekim 1931.
4 — Bartın Gazetesi, S. 318, 2 Kasım 1931.

— 1932 —

56 — **Türk cumhuriyetleri nüfusu,** (Bevölkerung der Türk - Republiken). Atsız Mecm., II, 17, 1932.

57 — **Türk kavimlerinin halk edebiyatında Rus istilâsının in'ikâsı,** (Widerhall der russischen Invasion in der turkischen Volksliteratur) Azerbaycan Yurt Bilgisi, I, 1, 2, 3, 4 - 5, 1932.

58 — **Türkistan milli kahramanları,** (Turkistanische Nationalhelden). Azerbaycan Yurt Bilgisi, 6 - 7, 8 - 9, 10, 12, 15. 1932 - 1933, S 19 - 20.

59 — **Ali Rıza (Yalgın), Türkmen Oymakları,** (Türkmenische Stämme), Azerbaycan Yurt Bilgisi, I, 8 - 9, 1932.

60 — **M. V. Kulijev, Kazak yaylalarında yarım göçebe Türklerin çadırları,** (Die Zelte der Halbnomaden in den Kazakischen Steppen). Azerbaycan Yurt Bilgisi, I, 10, 1932.

61 — **Yaş Türkistan Mecmuasının bir makalesi münasebetiyle,** (Aus Anlass eines Artikesl in der Zeitschrift «Yaş Türkistan») Azerbaycan Yurt Bilgisi, I, 10, 1932.

62 — **Naş Soiuz, Kazakistan ve Kırgızistan,** (Unsere Union, Kasakistan und Kirgisistan). (Moskova, 1930), Azerbaycan Yurt Bilgisi, 12, 1932.

— 1933 —

63 — **XIX. asır Türkistan şairi ve müverrihi Şir Mehmet Munis,** (Munis, der Turkistanische Dichter und Geschichtsschreiber des XIX. Jahrhunderts). Azerbaycan Yurt Bilgisi, II, 13, 1933.

64 — **Lehistanda toplanacak tarih kongresi münasebetiyle,** (Anlässlich des Geschichtskongresses, der in Polen veranstaltet wird). Azerbaycan Yurt Bilgisi, II, 17, 1933.

65 — **Cenubi Türkistanın istilâsı arifesinde,** (Kurz vor der Südtürkistanischen Invasion). Azerbaycan Yurt Bilgisi, II, 18, 1933.

66 — **Oba obo sözleri hakkında,** (Zu den Wörtern oba, obo). Azerbaycan Yurt Bilgisi, 21 - 22, 1933.

67 — **Başkurt Türkleriyle Rus Mücadelesi Tarihinden,** (Aus der Geschihte des Kampfes der Baschkiren mit den Russen). Azerbaycan Yurt Bilgisi, II, 23, 1933.

68 — **Bayat Kelimesi Üzerine,** Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi, 4 Mart 1933.

69 — N. I. Aşmarin, Çuvaş Lûgati - Slovar' Cuvaşskogo yazyka. Türkiyat Mecmuası, III, 1933.

70 — **Ali Rıza (Yalgın), Cenupta Türkmen Oymakları,** (Türkmenen - Stämme im Süden). Türkiyat Mecm., III, 1933.

71 — A. Ju. Jakubovskij, Şarkta Feodalizm - Feodalizm na Vostoke. Türkiyat Mecm., III, 1933.

72 — **W. Barthold, Didon hiylesi masalına dair,** (Das Märchen von der List Didos). Halk Bilgisi Haberleri, 25, 1933.

73 — **Al Ruhu Hakkında : Türk Mitolojisinde Kötü Bir Ruh,** Türk Tarih Arkeoloji ve Etnografya Dergisi, S. I, Temmuz 1933, Sf. 160 - 167.

— 1934 —

74 — **A. Samoylovic, Slovo «paiza» v Ulyse Dzuçi-vom-Cuçi ulusunda kullanılan «paiza» kelimesi.** Türkiyat Mecmuası, IV, 1934.

75 — **Kazak - Kırgızlarda halk edebiyatı,** (Die kasak-kirgisische Volksliteratur). Çığır, 19 - 24, 1934.

76 — **Yakutlar ve Pekarski lûgati,** (Jakuten und das Pekarski's Wörterburch). Azerbaycan Yurt Bilgisi, II, 31 - 32, 1934.

77 — **Oğuz Destanı,** (Das Oguz - Epos). Çığır, 21, 1934.

78 — **Orta-Asya Türk boyları arasında,** (Unter den türkischen Nomadenvölkern in Mittelasien). Çığır, 14, 15, 16, 17, 18, 1934.

79 — **Ongcn ve Tös Kelimeleri Hakkında,** (Über die Wörter ongon und tös). Tarih-Arkeoloji, Etnografya Dergisi, II, 1934.

80 — **Şarkî Türkistan,** (Ost-Türkistan). Ülkü, III, Ankara 1934.

81 — **Manas Destanı,** (Das Epos Manas). Azerbaycan Yurt Bilgisi, III, 31 - 32, 1934.

82 — **Destan-ı Nesl-i Cingiz Han Kitabı hakkında,** (Über das Buch Çingiz-chan-Epos). Azerbaycan Yurt Bilgisi, III, 25, 28, 1934.

83 — **Gaziantep Vilâyetinde Elbeyliler,** (Der türkmenische Stamm Elbeyli in der Gaziantep Provinz). Halk Bilgisi Haberleri, IV, 40, 1934.

84 — A. A. Semenov, Küçük Asya Yezidîlerinde Şeytana tapma, İst. Darülfünun, İlâhiyat Mecm 1930, Nr. 29.

85 — **Şarkî Altay da Bulunan İskit Mezarı.** Hâkimiyet-i Milliye, 4699 - 4721, 1934.

— 1935 —

86 — Prof. N. (Nicola) Marr, Akşam, 1935.

87 — **Türk Mitolojisinde Şerir - bir Ruh,** (Ein böser Geist in der türkischen Mythologie). Tarih - Arkeoloji, Etnografya Dergisi, İstanbul 1935.

88 — Bibliyografya - Tanıtma, A. Yakubovskiy, **Doğuda Feodalizm, Altınordu Payitahtı Bereke'nin Sarayı** (Feodalizm na Vostoke. Stolitsa Zolotoy Oral - Saray Bereke, Leningrat 1932, Sf. 50. Türkiyat Mec. III. 1935, Sf. 307 - 210.

— 1936 —

89 — Ali Rıza (Yalgın), Cenupta Türkmen Oymakları, V. Yine Türk, 1936.

90 — **Güneş-Dil teorisi üzerine notlar,** (Einige Notizen zur Sonnen-Sprach-Theorie). Ülkü, Ekim, 1936.

91 — **Türkoloji Der Hülâsaları,** (Zusammenfassung der Vorlesungen über Türkologie). İstanbul 1936.

92 — **Kırgız dil yadigârlarından : Manas Destanı,** (Von den kirgischen Sprachdenkmälern : Das Epos Manas). Çığır, 35, 36, 37, 1936.

93 — **Köy Ve Köylüler,** Ülkü (İlk Seri) C. 6, S. 35. İkinci kânun (Ocak) 1936, Sf. 375 - 385.

94 — Maynagaşev, Beltirler'de tanrıya (gök'e) kurban merasimi (Zeremonien bei der Opfergabe an die Götter bei den Beltiren). Çığır, 52, 137.

95 — **Beltir Türkleri,** (Beltir Türken). Çığır, 57 - 60, 1937.

96 — **Altay'da Pazırık Hafriyatında Çıkarılan Atların Vaziyetini Türklerin Defin Merasimi Bakımından İzah,** İkinci Türk Tarih Kongresi Zabıtları, İstanbul 1937, S. 142 - 151.

97 — **Ebûlgazi'nin Şecere-i Terakimesinin Fotokopi neşrine konulan (Mukaddeme).** (Dil Kurumu) imzasıyle yayınlanmışsa da, Abdülkadir İnan'a aittir, 1937.

98 — **Dede Korkut Kitabı'ndaki Bâzı Motifler ve Kelimelere Ait Notlar :** I. II, III, IV, (Einige Motive aus dem Buche Dede Qorqut unt Notizen zum Wortschatz). Ülkü, IX - X, X, 50, 53, 60, 1937 - 38 - 39.

— 1938 —

99 — **Çıngız Çokanoğlu,** Ülkü, II, 63, 1938.

100 — **Yakut (Saha Türkleri,** (Die Jakuten) Çığır, 63, 1938.

101 — **Folklor; Epope ve Hurâfe, Motiflerinin Tarih Bakımından Önemi,** (Geschichtliche Bedeutung der Epope und Aberglaubenmotive). Çığır, VI, 71 - 72, 1938.

102 — **Artikel in der Türkoloji Ansiklopedisi** (Enzyklopädie der Türkologie), Sayı I, İstanbul 1938 : Aba, Aba Açi, Abagas, Abahay Arı, Aba Tua, Abay, Abası Abası Emehsin, Aba Sopi, Aba Tös, Abatskaya, Abakan, Abaki, Abak Kirey, Abakli, Abalak Bey.

103 — **And'a Müteallik Âdet ve Ananeler,** H. B. H. C. 6, S, 4 Eylül - Ekim, 1938 Sf. 279 - 290.

— 1939 —

104 — **Orta-Asya Tarihine ait Uygurca bir Eser,** (Ein Uigurisches Werk zur Geschichte von Mittelasien). A. V. Gabain, Die uigurische Übersetzung der Biographie, Hüen-Tsangs, Berlin 1935; Briefe der uigurischen Hüen-Tsang Biographie, Berlin 1938, Çığır, VII, 78, 1939.

105 — **Dede Korkut Kitabı'ndaki Bâzı Motifler ve Kelimelere Ait Notlar,** Ülkü, XIII, XIV, 74, 76, Haziran 1939.

106 — **Altay-Yenisey Türkleri,** (Die Altai- und Jenissei - Türken). Bozkurt, 1 - 2, İstanbul 1939.

107 — **Edward Pekarski ve Eserleri,** (Edward Pekarski und seine Werke), Ülkü, XII, 71, Ocak 1939.

108 — **Anadolu'da çalışmak meselesi,** (Das Problem der Arbeit in Anatolien). Kopuz, 3. 15 Haziran 1939.

109 — **Codex Cumanicus bilmecelerine dair,** (Über die Rätsel des Codex Cumanicus). Kopuz, 3 - 4, 1939.

110 — **Şark Türkleri matbuatında Türkiye ve Atatürk,** (Die Türkei und Atatürk in der osttürkischen Presse). Kopuz, 6, I, 1939.

111 — Ali Rıza (Yalgın), Cenupta Türkmen Oymakları. Yeni Türk (İstanbul), 82, Teşrinevvel, 1939.

112 — **Atsız: Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi,** (XV nci asır tarihçisi Şükrullah'ın eserinden). Oluş Mecmuası, 25, İstanbul 1939.

— 1940 —

113 — **Fuzuli nin arapça divanı,** (Der arabische Diwan Fuzuli's). Türk Dili Belleten, 3 - 4, 1940.

114 — **Ongutların menşei meselesi,** (Herkunftsproblem der Onguten). Belleten, VIII, 1940.

115 — **S. A. Kozin, Sokrovennoe skazanie Mongolov-Moğolların Gizli Tarihi,** (Moskova Leningrad, 1941). Belleten, XVI, 94 1940. S. 121 - 126.

116 — **A. V. Anochin, Altay şamanlığına ait maddeler,** (Materialien zum Schamanismus der Altaier). I: Ülkü, XV, 85, 1940. II: 87, III: 88, IV: 89, V: XVI, 90, 91, 93, 95, 1941. VI: XVII, 100.

117 — **V. T. Stambulov, Namık Kemal'e dair rusça yeni bir eser,** (Ein neues russisches Werk Über Namık Kemal). Ülkü, XVI, 94, 1940, S. 308 - 315.

118 — **Rus mekteplerinde edebiyat dersleri** (Literaturstunden in den russischen Schulen). Bozkurt Mecmuası, II, 3, Mayıs Haziran 1940.

119 — **Manas Destanında İdeoloji (İdeologie im Manas-Epos): Varlık, X.**

120 — **Yakutlar,** (Die Yakuten). Bozkurt, 4, 1940.

121 — **Tuba Türkleri,** (Die Tuba - Türken). Bozkurt, 5, 1940.

122 — **Sagay Türkleri,** (Abakanlılar) (Sagaer). Bozkurt, 7. 1940.

123 — **Manas Destanında İdeoloji,** (İdeologie im Manas-Epo) Varlık Mecm., X, 1940 XI, 1941.

124 — **Gaziantep Vilâyetinde Türkmenler,** H. B. H. Yıl 9, s. 102, Nisan 1940, Sf. 137 - 141.

125 — **Gaziantep'te Aleviler Ve Muhtelif İnanmalar,** H. B. H. Yıl 10. S. 110, Kânunuevvel (Aralık) 1940, Sf 37 - 40.

126 — Eberhard, Prof. Dr. W.: **Çin de Kımız Ve Yoğurdun Yapılması Meselesi Hakkında.** Çev. Prof Abdülkadir İnan, Ülkü, (İlk Seri C. 16. S. Teşrinsani (Kasım) 1940, Sf. 207 - 210.

127 — **Göçebe Türk Destanlarının Karakteri,** 1940, Yücel, C. XI, S. 64, Sf. 193 - 196.

128 — W. Tiesenhausen, Sbornik materialov otnosjaşçija k istorii Zolotoj Ordy, Moskova Leningrad, 1941.

129 — **Gaziantep Köylerinde Barak Oyunları,** H. B. Haberleri, Yıl 11, S. 122, Birincikânun (Aralık) 1941, Sf. 1941, Sf. 29 - 31.

130 — **Baganalı Naymanlarda Ekzogami,** Çınar, 3 - 4, Mayıs - Haziran 1941, S. 13 -16.

131 — **Baganalı Naymanlarda Ekzogami.** Çınar, 5, Temmuz 1941, S. 7 - 9.

132 — **Türk Dili ve Lehçeleri,** İnkılâpçı Gençlik Dergisi. 27 Eylül 1941.

133 — Al, (in-) İslâm Ansiklopedisi. I - IV. 1941.

134 — **Türk yazı dili ve lehçeleri,** (Türkische Literaturprache und Dialekte). İnkılâpçı Gençlik, 1941.

135 — **Türkler, Karakalpaklar lehçe ve edebiyatları,** (Türken, Karakalpaken, Dialekt und Literatur). Bozkurt, III, 11 - 12, 1941.

136 — **Türkler - Kırgızlar,** (Türken - Kirgisen). Bozkurt, 9, 1940, 10, 1941.

137 — **A. Samoyloviç, Orta-Asya edebi türkçesinin tarihine dair,** (Über die Geschichte der Literatursprache Mittelasiens). Türk Dili ve Edebiyatı Ataştırmaları İstanbul 1941.

138 — **A. Smirnov, Mir Ali Şir Nevai hakkında farsca hikâye,** (Eine persische über Ail Şir Nevai). Ülkü, 1941.

— 1942 —

139 — **D. K. Zelenin, Sibirya'da Ongon kültü** (Kul't Ongonov v Sibire, Perezitki totemizma v ideologii sibirskich inorodtsev) (Moskova-Leningrad, 1936). Belleten VI, 1942, S. 311 - 315.

140 — **Sovyet Edebiyat Ansiklopedisinde: Ziya Gökalp,** (Rusçadan çevrilmiştir.) Gök-Börü, I, 3, 15.12.1942.

141 — **Baranta,** (in) İslâm Ansiklopedisi, II, 1942.

142 — **Kazak - Kırgız Düğünleri,** (Kazak - Kirgisische Hochzeiten). Gök - Börü, I, 1, 1942.

143 — **Özbekler de köy düğünü,** (Özbekische Dorf-Hochzeit). Gök - Börü, I, 1, 1942.

144 — **Manas Destanının yeni toplanmış metinlerinden bir parçanın rusça tercümesinden,** (Ein Stück aus russischen Übersetzung von den neugesammelten Texten des Manas-Epos). Türk Yurdu, XXVI, 8. 1942.

145 — **Kazak - Kırgız şairi Kunanbayoğlu Abay,** (Der kazakische Dichter Abay Kunanbayoğlu). Türk Amacı, I, 4, 1942.

146 — **Rus Matbuatında Namık Kemal ve Eserleri.** «Namık Kemal Hakkında» Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültese «Namık Kemal Hakkında» Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını : 2. İstanbul 1942. S. 295 - 302.

— 1943 —

147 — **W. Barthold, Türkmen tarihine ait taslak,** (Skizze zur türkmenischen Geschichte). Türk Sazı, I. 1, 1943.

148 — **Doğu Türk ve Moğol Folklorunda edrene Kelimesine Dair** (Über das Wort edrene in der osttükischen und mongolischen Folklore). Dil ve Tarih-Coğraffya Fakültesi Dergisi, I, 5, 1943.

149 — **Sovetskoje Vostokovedenije,** (Sovyet Orientalistiği). Belleten, VII, 1943.

150 — **Orta - Asya'da Mugkale hafriyatında bulunan vesikalar.** (Dokumente, die in den Ausgrabungen in Zentralasien auf dem Mugkale gefunden worden sind). Belleten, VII, 1943.

151 — **Anadolu folkloru : Gaziantep'te kullanılan halk tâbirleri ve atasözleri,** (Anatolische Folklore : Sprichwörter und Volkausdrücke in Gaziantep). Kopuz, 8 - 9, 1943 - 44.

152 — **Gökbörü oyunu,** (Das Spiel Gökbörü). Gök- Börü, I, 6. 1943.

153 — **Başkurt düğünü,** (Baschkirische Hochzeit). Gök - Börü, I - II; 8 - 13, 1943.

154 — **Dış Türklerde istiklâl mücadeleleri,** (Der Unabhängigkeitskampf bei den Auslandstürken) : Gök - Börü, 10, 1943, S. 9 - 10.

155 — **Başkurt - Rus mücadeleleri,** (Baschkirisch - russische Kämpfe). Gök - Börü, 2,1943.

156 — **İslâm Türklerde Şamanizm Kalıntıları,** (Überbleibsel des Schamanismus unter den mohammedanischen Türk). Drhan 2, 1943.

157 — **Altay ve Yenisey Şamanlığında Eski Unsurlar,** (Alte Enemente Schamanismus unter den mohammedanischen Türk) Orhan 2. 1943.

158 — **Gaziantep'te kullanılan halk ilâçları,** (Volksheilmittel in Gaziantep). Kopuz, 7. 1943.

159 — **Kutadgu Bilig e göre komutan nasıl olmalı?,** (Wie muss ein Kommandant nach dem Qutadgu Bilig» sein?) Gök - Börü, S. 4, 1.1.1943.

160 — **Osman Turan, Oniki hayvanlı Türk takvimi,** (Der türkische Cyclus der zwölf Tiere). Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, I, 1943.

— 1944 —

161 — **Trudy Vostoçnogo otelenija Ermitaza - Ermitaj şark şubesi çalışmaları,** (Die Arbeiten der orientalischen Abteilung der Ermitage). Belleten, VIII, 1944.

162 — **Trudy Otdela Istorii Kultury i iskusstva vostoka - Şark kültür ve sanat Tarihi bölümünün mesaileri.** Belleten, VIII, 1944. S. 471 - 474.

163 — **Materialy po istorij Turkmen i Turkmenij, I, II, Türkmenler ve Türkmenistan tarihine ait materyaller,** I. II., Belleten, VIII, 1944. S. 474 - 476.

164 — **H. Zübeyir Koşay, Türkiye Türk düğünleri üzerine mukayeseli malzeme,** (Vergleichende Materalien über türkische Hochzeiten in der Türkei). Belleten, VIII, 1944, S. 656 - 658.

165 — A. Çuloşnikov, Vossataniye 1755 v Başkiriy İ. M. L. 1940. (İdil - Ural ülkesinde istiklâl mücadelesi tarihinden)

166 — **Milli Şuurun Kudreti,** (Die Macht des Nationalbewussteins). Orhon, S. 14, 1 Şubat 1944. Aynı yazı Doğu (Zonguldak) dergisinin Şubat - Mart 1944 tarihli, 16, 17 nci sayılarına da alındı.

167 — Alfred E. Hudson, Kazak social Structure. Türk Hukuk Tarihi Derg., Ankara 1944.

168 — B. Ya. Vladimirtsov, **Moğolların İçtimâi Teşkilâtı,** (Die soziale Verfassung der Mongolen). Türk Tarih Kurumu, Ankara 1944.

169 — **Doktora tezleri üzerine,** (Über die Doktordissertationen). Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi, II, 1, 1944.

170 — **Radloff'un Proben V i Üzerine Bâzı Düzeltmeler,** (Einige Korrekturen zu Radloff's Proben V), Dil ve Tarih-Coğrafya Fak. Derg., II, 3, 1944.

171 — **W. Barthold, XVII.asırda Özbek hanları sarayında merasim,** (Die Veranstaltungen am Hofe der özbekischen Hane im XVII. Jahrhundaert.). Türk Hukuk Tarihi Dergisi, I, 1944.

172 — **Kazaklar'da yeğen ve konuk aşı,** (Das Essrecht der Neffen, Nichten und des Besuches bei den Kasaken). Türk Hukuk Tarihi Derg., I, Ankara 1944.

173 — **Ongutlar ın Menşei Meselesi.** Ankara 1944, Belletten, S. 31, Sf. 453 - 456.

174 — W. Tiesenhausen. **Altınordu Tarihine Ait aMteryaller Dergisi II. Cilt.** (Sbornik Matrialov Otnos Kistiorii Zolotoy Ordı) Moskova - Leningrad 1941, 305 Sf. Bibliyografya (Tanıtma), Belleten, S. 32, Ankara 1944.

— 1945 —

175 — **Anadolu'nun toponomisi ve Türk boylarının adları meselesi,** (Die Toponymie Anatoliens und das Problem der Namen der Türkstämme). Türk Dili Belleten, Seri III, 1 - 2 1945.

176 — **Adaş ve Sağdıç Kelimelerinin en Eski Anlamları,** (Die ältesten Bedeutungen der Wörter adaş und sağdıç). Türk Dili Belleten, Seri III, 1 - 3,

— 1946 —

177 — W. Barthold, **İslâmlarda Mervaniler Mezhebi,** (Die Mervani-sekte in Islam). Belleten, X, 1946.

178 — **Orta - Asya Tarihinde Sınıflar, Kavgaları ve Kanlı Neticeleri,** Doğu dergisi, (Zonguldak). V. 39, 40, Şubat, Mart 1946.

Bu konu 1942 yılında Ankara, Yenişehir'de konferans olarak verilmiş ve konferans çok büyük ilgi görmüştür.

179 — **Çağatay yazı dilinin kuruluş tarihine dair düşünceler,** (Erwägungen über da Gründugsdatum der tschagataischen Literatursprache). Türk Dili Belleten, Seri III, 6, 1946.

180 — **Isırga/sırga sözünün etimolojisi,** (Etymologie des Wortes ısırga/sırga). Türk Dili Belleten, Seri III, 8 - 9, 1946.

— 1947 —

181 — **W. Barthold, Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimi,** (Die Bestatungszeremonie bei Türken und Mongolen), Belleten, XI, 1947, S. 515 - 539.

182 — **Altay Dağlarında Bulunan Eski Türk Mezarları** (Alttürkische Grabstätten im Altai). Belleten, XI. 43, 1947.

— 1948 —

183 — **A. Battal, Rus ihtilâlinden hâtıralar** (Memoiren über russische Umwälzung). Bozkurt, S. 6, 1948.

184 — **Urartu Yazıtında ve Romalı Plinius'un tarihinde Türk adı var mı?..** (Gibt es das Wort Türk in der Inschrift von Urartu und in der Geschichte des Römers Plinius?) Belleten, XII 1948.

185 — **Türkistan ve Altaylarda son yıllarda yapılan arkeoloji araştırmaları,** (Ausgrabungen. die in den letzten Jahren im Altai und Zentralasien vorgenommen worden sind). Belleten, XII, 148.

186 — **Göçebe Türk boylarında evlâdlık müessesesi,** (Adoptivkind Institution bei den türkischen Nomadentsämmen). Dil ve Tarih - Coğrafya Fa. Derg., VI, 3, 1948.

187 — **Eski Türklerde ve Folklorda And** (Der Eid bei den alten Türken und in der Folklore), Dil ve Tarih - Coğrafya Fak. Dergisi, VI, 4, 1948.

188 — **Dış Türklerde kırk yıl öncesi yazı dili meselesi,** (Das Problem der Literatursprache der Türken in Russland vor vierzig Jahren). Türk Dili Belleten Seri III, 12 - 13, 1948.

— 1949 —

189 — **W. Barthold, Farsça «ark» «erk» ve kale «sitadel»,** (Die persischen Worte, «Ark», «Burg» und «qal'a» «Zitadelle»). Belleten, XIII, 1949. S. 327 - 330.

190 — **W. Barthold, Ulug Beyin sikkeleri,** (Die Münzen des Ulug Beg). Belleten, XIII, 1949.

191 — **Ali Şir Nevaî, Sbornik.** Belleten, XIII, 1949.

192 — Küçük Notlar : 1) **İtbaşlı Ulus Efsânesi** (Mytologie zum Volke mit Hundekopf; 2) **İskitlerin Savaş Belgesi ve XI. Yüzyıl Türklerinde Beçkem** (Das Kampfzeichen der Skythen und Beckem bei den Türken im XI. Jahrhundert, 3) **Barak Efsânesi** (Mythologie des Baraq), Belleten, XIII, 1949, S. 149 - 151.

193 — **İnk mı Idık mı?** (Ink oder Idıq). Belleten, XIII, 1949.

— 1950 —

194 — **Türk düğünlerinde ekzogami izleri,** (Exogamie-Spuren bei Türkischen Hochzeiten). Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar, Ankara 1950

195 — **Kutb'un Hüsrev ve Şirin'inden örnekler,** (Proben aus Qutb's «Chosrow und Schirin»). Türk Dili Belleten, 14 - 15, 1950.

196 — K. Inostrantsev, **Eski Türklerin inanışları hakkında, birkaç söz,** (Einige Wörter über den Glauben der Alttürken). Belleten, XVI, 1950. S. 45 - 47.

— 1951 —

197 — **Güvey kelimesi hakkında,** (Über das Wort güvey, Schwiegersohn). Türkiyat Mecmuası, IX, 1951.

— 1952 —

198 — A. Jakubovskij, **IX ve X. asırlarda İtil ve Bulgarların tarihi topografisi meselesine dair,** (Über die geschichtliche Topographie von Itil und Bulgar im IX. und X. Jahrhundert). Belleten, XVI, 1952. S. 273 - 279.

199 — Folklor sözleri (kitabı) (Die folkloristischen Wörter). Türk Dili, II, 1952.

200 — **Folklor Elkitabı,** (Handbuch der Folklore). Türk Dili, 4, 1952.

201 — Reşit R. Arat, Atebetü'l-hakayık Türk Dili, 5, 1952.

202 — **Eski Türkçe Üç Kur'an Tercemesi, I.,** (Drei alttürkische Koranübersetzungen. 1). Türk Dili, 6, 1952.

203 — **Eski Kur'an Terceme'erinin Dili Meselesi II, III,** (Das Sprachproblem der alten Koranübersetzungen II, III). Türk Dili, 7, 9, 1952.

204 — **İkinci Pazırık Kurganı,** (Der zweite Kurgan von Pasyryk). Belleten, XVI, 61, 1952.

205 — **Türk Yazı Dili Tarihinden,** (Aus der Geschichte der türkischen Schriftsprache). Oğuz, I, I, Mart 1952. S. 5, 15.

206 — **Müslüman Türklerde Samanizm Kalıntıları** (Überbleibsel des Schamanismus unter den mohammedanischen Türken). İlâhiyat Fakültesi Derg., 4, 1952.

— 1953 —

207 — **Yakut Şamanlığında İje Kıl** (İje kıl im jakutischen Schamanismus). Türkiyat Mecm., X, 1953.

208 — **Türklerde Su Kültü İle İlgili Gelenekler,** (Der Wasserkult bei den Türken). Fuat Köprülü Armağanı, İstanbul 1953.

209 — **XII ve XV. Yüzyıllarda Mısır'da Oğuz, Türkmen ve Kıpçak Lehçeleri ve Halis Türkçe,** (Kiptchakischer und oghus-türkmenischer

Dialekt in Ägypten aus dem XIII. und XV. Jahrhundert). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, I, 1953.

210 — **Türk folklorunda Simurg ve Garuda,** (Der Simurg und der Garuda in der türkischen Folklore). Türk Dili, 19, 1953.

— 1954 —

212 — S. Kljaştarnij, Yaksart - Sirderya. Türk Dili, 38, 1954.

211 — **Fatih devrinde Türkçe,** (Das Türkisch zur Zeit Fatih's). Türk Dili, 20, 1953.

213 — **Tarihte ve Bugün Şamanizm,** (Der Schamanismus in der Geschichte und in der Gegenwart). Türk Tarih Kurumu, Ankara 1954.

214 — **Türkoloji üzerine yeni eserler,** (Neue Werke über Turkologie). Türk Dili, 25, 1954.

215 — **Divanü Lügat-it Türk'te datif hâli,** (Der Dativ-Fall in Divanü Lugat-it Türk). Türk Dili, 26, 1954.

216 — **S. Malov, Türklerin Yenisey yazıtları,** (Eniseyskie nadpisi Turkov (Die Türkischen Jennissei-Inschriften). Türk Dili, 27, 1954.

217 — **Tarihte ve Folklorda Balkan,** (Der Balkan in der Geschicte und in der Folklore). Türk Dili, 29, 1954.

218 — **Türk Destanlarına Genel Bir Bakış,** (Allgemeiner Blick auf die türkischen Epen). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, II, 1954.

— 1955 —

219 — **Türklerde Teslim ve İtaat Sembolleri,** Zeki Velidi Togan Armağanı, İstanbul 1950 - 1955. S. 480 - 483.

220 — **Ulus Terimi Üzerine,** (Über den Terminus ulus). Türk Dili, IV 44, 1955.

— 1956 —

221 — **Türk etnolojisini ilgilendiren bir kaç terim - kelime üzerine,** (Über einige Fachausdrücke betreffs der Türkischen Etnologie) Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Ankara 1956, S. 179 - 195.

222 — **Karışık lehçelerde yazılan Türkçe eserler, XV - XVI. yüzyıllar.** (Türkische Werke in gemischten Dialekten im 15. und 16. Jahdt). Türk Dili V, 53, 1956. S. 272 - 275.

223 — **Ali Şir Nevai devrinde Türkçe,** (Das Türkische im Zeitalter von Ali Şir Nevâ'i). Türk Dili, V., 53, 1956. S. 276 - 277.

224 — **Türk dillerinin karşılaştırmalı grameri üzerine araştırmalar,** (Forschungen zur vergleichenden Grammatik der Türksprachen). Türk Dili, VI, 63, 1956, S. 136 - 138.

— 1957 —

225 — **Han-ı Fağma deyiminin kökeni,** (Der Ursprung des Ausdrucks «Han-ı Jağma»). Türk Dili, VI., 70, 1957.

226 — **İki hâtıra,** (Zwei Andenken). Türk Dili, VII, 74, 1957.

227 — S. E. Malov, Türk Dili, VII, 75, 1957 S. 144 - 145.

228 — **Türkistan'da Yeni Arkeolojik Keşifler.** Dünya, 1957.

229 — **Pencikent Hafriyatı Hakkında,** Dünya (gazetesi), 11 Ağustos 1957.

230 — **Ebülgazi Bahadır Han ve Türkçesi,** (Abu'l Gazı Bahadır Han und sein Türkisch). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, 1957, S. 29 - 39.

— 1958 —

231 — **Türk Destan ve Masallarında Kırklar Motifi** (Das Motiv vierzig in den türkischen Epen und Märchen). Türk Dili, 77, 1958.

232 — **İslâmdan Önce Türkçe Adlar,** (Die türkischen Namen vor dem Islâm). Türk Dili, 82, 1958.

233 — **Börü - kurt ve Yok - Hayır Kelimeleri Üzerine,** (Über die Worte börü-der Wolf und yok-nein). Türk Dili, 84, 1958.

234 — **Tarla ve darı kelimeleri üzerine,** (Über die Worte tarla, das Feld und darı, die Hirse). Türk Dili, 86, 1958.

235 — **S.S. Mayzel, Türk dilinde izafet,** (Die Genitivverbun dung im Türkischen). Türk Dili Araştırmaları yıllığı 1958, S. 279 - 313. (İzafet v Turetskom Yazıke).

— 1959 —

236 — **O, fedakâr bir ülkücü idi** (Mehmet Halit Bayrı). (Er war ein opferwilliger Idealist). Türk Folklor Araştırmaları, V, 114, 1, 1959, S. 1824.

237 — **Türlü Törenlerde Ters Giyme Âdeti,** (Der Brauch des verkehrt Anziehens bei verschiedenen Veranstaltungen). Türk Folklor Araştırmaları, II, 6, Mart 1939. S. 1861.

238 — **Gerçek kelimesi üzerine not,** (Anmerkungen zum Worte gerçek). (Eine Notize über das Wort gerçek=Wahr). Türk Dili, 98, 1959. S. 687.

239 — **Manas destanı üzerine notlar,** (Die Notizen über Manas Epen). Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, 1959. S. 125 - 159.

240 — **Doğu Türklerinde dil meselesi,** (Das Sprachproblem bei den Osttürken). Toprak, 57, 1959.

241 — **Kayıtbay'ın Türkçe Duaları,** (Kayıtbay's türkische Gebete). Jean Deny Armağanı, 1959, Türk Dil Kurumu Yayını. S. 91 - 94.

— 1960 —

242 — **Sovyetler Ülkesinde Din Meselesi,** (Das Religionsproblem in den Sowietländern). Türk Yurdu, II, 2, Mayıs 1960. S. 3 - 4.

243 — **Atatürk ve devrik cümle,** (Atatürk und verkehrter (Inversion — Satz.) Türk Yurdu, 4, 7, 1960. S. 28.

244 — **Bir Çankaya hâtırası ve kültür meselesi,** (Eine Çankaya Erinnerung und das Kulturproblem). Türk Yurdu, 8, 1 Kasım, 1960, S. 3.

245— **Türk Edebiyatı ve tarihi üzerine rus baskısı,** (Russischer Druck auf die türkische Literatur und Geschichte). Türk Yurdu, 10 Ocak 1960. S. 41 - 42.

246 — A. A. Semenov, «Gûr-i Emir» Türbesinde Timur'un ve Ahfadının Mezar Kitâbeleri. Belleten, XXIV, 93, 1960.

247 — **Kur'an'ın Eski Türkçe Ve Oğuz - Osmanlıca Çevrileri Üzerine Notlar,** Türk Dili Araştırmaları Yıllığı 1960.

248 — **Nayman boyunun soyu meselesi,** (Das Geschlechtsproblem des Naymanstammes). Belleten, XXIV, 96, Ekim 1960. S. 539 - 545.

— 1961 —

249 — **Yaygın Hurâfeler ve Menşeleri,** (Ausgebreitele Aberglauben und deren Ursprünge). Türk Folklor Araştırmaları, VII, 147, Ekim 1961. S. 2531 - 2533.

250 — **Kur'ân'ı Kerîm'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme,** Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını. Kur'ân-ı Kerîm Hakkında Umumi Eserler Serisi. I., Ankara 1961.

— 1962 —

251 — **Ebu Bekir ar-Razi'nin Bilinmeyen Bir Eseri,** (Kerimof neşri olan «Sırrül Esrar»). Selâmet (Dergisi), 7, 1962.

252 — **Albastı - Al karısı üzerine Bir Etüd** (Ulla Johansen, Alp Frau). Türk Folklor Araştırmaları, VII, 158, 1962.

253 — **Hurâfeler ve Menşeleri,** (Aberglauben und deren Ursprünge). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1962.

— 1963 —

254 — **Evliya Çelebi'nin (Heşdek'leri hangi ulus?** (Welche Völker sind die (Heşdek) s, die bei Evliya Çelebi erwähnt sind.). Türk Kültürü, 3, 1 Ocak 1963, S. 33 - 35.

255 — **Millî destanlarımız üzerine inceleme ve araştırmalar,** (Forschungen über unsere nationale Epen). Türk Kültürü, 7, 5, Mayıs, 1963. S. 24 - 27.

256 — **Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgât,** (Osmanisch-türkisch enziklopädisches Wörterbuch). Türk Kültürü, 8 Haziran 1963.

257 — **Millî Tarihimiz ve destanlarımızın kaderi,** (Das Schiksal unserer Geschichte und Epen). Türk Kültürü 9, Temmuz 1963.

258 — **Dağıstanlı Mehmet Efendi Osmanoğlu ve Eseri,** (Dağıstanlı Mehmet Efendi Osmanoğlu und sein Werk). Türk Kültürü, 10 Ağustos 1963.

259 — **Dükçü İşan isyanı,** (Der Aufstand «Dükçü İşan's»). Türk Kültürü, II Eylül 1963.

260 — **Türkistan'da 1916 yılındaki ayaklanma,** (Der Aufstand im Jahre 1916 in Türkistan). Türk Kültürü, 12 Ekim 1963.

261 — **Atatürk ve Dış Türkler,** (Atatürk und die Türken im Ausland). Türk Kültürü, II, 13. (Bir Çankaya hâtırası..) yazısı, 1963.

262 — **Sovya Rusya'nın sömürgelerine karşı yeni siyaseti,** (Die neue Politik Soviet-Land's gegen seine Kolonien). Türk Kültürü, 14 Aralık 1963.

263 — **Şeybanlı Özbekler Çağına Ait Bir Çağatayca Kur'an Tefsiri,** Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1962, Ayrıbasım 1963.

264 — **Nazarlık,** Türk Folklar, Araştırmaları, C. 3. S. 196, Ağustos 1963, Sf. 3138,

— 1964 —

265 — **Yasa, Töre = Türe ve Şeriat,** Türk Kültürünü Araştırma Enst. 1, Ankara 1964.

266 — **Yasa, Töre = Töre ve Şeriat** (Das Gesetz-die Sitte und das Religionsgesetz (Scheriat-Recht). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, I, Ankara 1964.

267 — **Büyük Sovyet Ansiklopedileri,** (Die grossen sowietischen Enzyklopädieen). Türk Kültürü, 15, Ocak 1964.

268 — **Trudı Kirgizskoy arheologo-etnografiçeskoy ekspeditsii** II. 1959, 381 sf. Türk Kültürü, 16, Şubat 1964.

269 — **Orta - Asya Müslümanları Hakkında İki Makale,** (Zwei Artikel über Mittelasiatische Muselmanen), Türk Kültürü, 20, Haziran 1964.

270 — **Rus-Sovyet sömürgelerinde Türk Dili ve Ebediyatı meseleleri,** (Türkische Sprach- und Literaturprobleme in den Russ-sovietischen Kolonien). Türk Kültürü, 21 Temmuz 1964.

271 — S. Ş. Gadjiyeva, Kumıki Istoriko-etnografiçeskoye izsledovaniye. Sovyet İlimler Akademisi Yayınlarından, (Eine Veröffentlichung der Sovietischen Akademie der Wissenschaften). Moskova 1961. Türk Kültürü, 21 Temmuz 1964, S. 386.

272 — **Eski Kaynaklarda Türk Ordusu.** Türk Kültürü, II, 22 Ağustos 1964.

273 — **Atatürk Devrine Ait Hâtıralar,** Türk Kültürü, III, 25 Kasım 1964.

274 — **Sovyet rejimi altında, Türkistan'da İslâmın durumu hakkında yabancıların yazdıkları.** Türk Kültürü, III, 26 Aralık 1964.

275 — **A. Battal Taymas, Ben bir ışık arıyordum,** (Ich suchte ein Licht). Türk Kültürü, 4, Şubat 1963, S. 55 - 56. Bay yazı ingilizceye çevrildi: (I was looking for inspration), (İstanbul 1952). Cultura Turcica, V, I. Nr. I. Ankara 1964, S. 181 - 182.

276 — Denisov, P. W.: Religiozniye Verovaniya Chuvash, Cuvaşların Dinî İnançları, (Die religiöse Glauben Çovaş'e). Türk Kültürü, 1 kasım 1962. S. 55 - 58. Bu yazı ingilizceye çevrildi Cultura Turcica, V, I. Nr. I, Ankara 1964. S. 183 - 186.

277 — **Ali Şir Nevai ve folklor,** Türk Folklor Araştırmaları, IX, 182, Eylül 1964

278 — **Eski Türk Düğünlerinde Görenekler,** Türk Folklor Araştırmaları, IX, 185, Aralık 1954.

279 — **La Litterature Qumuq** PP. 779 - 783, Philologiae Turcicae Fundamenta II. t. 1954. (Kumuk Edebiyatı).

— 1965 —

280 — **Sovyetlerin Türkleri ruslaştırma siyaseti ve tedbirleri,** Bayrak, I, 5, 1 Mayıs 1965.

281 — **Kazak ve Kırgız Yazı Dillerinde Dudak Benzeşmesi (Labial Attraksiyon Meselesi),** Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten 1964 Ankara 1965.

282 — **Z. Gökalp ve Türk Folkloru,** Türk Kültürü, 36, Ekim 1965, S. 952 - 954.

283 — **Atatürk'ün Etimoloji Anketi,** Türk Kültürü, 37, Kasım 1965. S. 74 - 79.

284 — **Başkurt Türklerinde Şamanizm Kalıntıları** Türk Folklor Araştırmaları, 1965, IX, 191.

285 — **Ziya Gökalp ve Yakut-Altay Folkloru İle Dinîyâtı** Türk kültürü Araştırmaları Ankara 1965, Y. II, S. 1 - 2, Sf. 173 - 176

— 1966 —

286 — **Türklerde Demircilik Sanatı - Tarihte ve Folklorda,** Türk Kültürü, 42, Nisan 1966.

287 — **Dil Üzerine Düşünceler,** Türk Kültürü, 44, Haziran 1966. S. 680 - 682.

288 — **Türklerde Dağ, Ağaç ve Pınar Kültü,** Reşit Rahmeti Arat Armağanı, 1966 TKE.

289 — **Tuğ - Bayrak (Sancak),** Türk Kültürü, 1966, S. 46.

290 — **Fuad Köprülü - Yusuf Ziya Münakaşaları Üzerine,** Türk Kültürü 1966, S. 47, Sf. 969 - 973.

291 — Bibliyografya - Kitaplar. A.D. Graç, Drevne **Türkskiye İzvayaniya Tuvı** (Tuvada eski Türk heykelleri, Moskova 1961) 153 sayfa, 153 resim; Tanıtma, Türk Kültürü Eylül 1966, S. 47. Sf. 1074 - 10) 1077.

292 — **Dede Korkut Kitabında Eski İnançlar ve Gelenekler,** Türk Kültürü Araştırmaları, Yıl III - IV - V - VI, Ankara 1966 - 1969, Sf. 145. 157.

— 1967 —

293 — **Rusya Sömürgeleri Müslümanlarının İstiklâl Hareketleri Tarihinden, 1967,** Türk Kültürü, S. 54, Sf. 410 - 411.

294 — **Gök Türk Çağı Kültürü,** (Hayat) Tarih Mecmuası, Eylül 1967, C. 2. S. 8.

295 — **Tarla Ve Darı Kelimeleri Üzerine,** Türk Kültürü Yıl V, Ankara 1967, S. 60, Sf. 888 - 890.

296 — **Rus İhtilâli Tarihinde «Proletkult»,** Türk Kültürü Ankara 1967, C. VI. S. 62, Sf. 105,

313 — XIII. Yüzyıla Ait Türk Harfleriyle türü, Nisan 1967, S. 54.

Yazılı Bir Yazı, Belleten, C. XXIV Ekim 1960, (Küpe). Önce yayınlanmış yazılarından bazıları, S. 96.

— 1968 —

299 — **Makaleler ve İncelemeler, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından C. I, Ankara 1968.** (Prof Dr. Saadet Çağatay ve Prof Dr. Hikmet Tanyu tarafından yayına hazırlanmıştır.)

300 — **Atatürk Devrinde Dil Çalışmaları ve Akademi Meselesi,** Türk Kültürü, Mayıs 1968, S. 67.

— 1969 —

301 — **Sibirya'da İslâmiyetin Yayılışı,** Nəcati Lugal Armağanından Ayrı basım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1969, Sf. 331 - 338.

302 — **Fuad Köprülü ve Sovyet İlimler Akademisi,** Türk Kültürü, 1969, Yıl. VII., S. 81.

— 1970 —

303 — **Yusuf Has Hacip ve Eseri, Kutadgu Bilig Üzerine Notlar,** Türk Kültürü 1970, Yıl IX. S. 98, Sf. 112 - 126.

— 1971 —

304 — **Divanü Lûgatit - Türk'de Şamanizme Ait Kelimeler,** Türk Kültürü, Ankara 1971, Yıl IX, S. 100, Sf. 293 - 297.

305 — **Dandanakan'dan Malazgirt'e,** Türk Kültürü, Eylül 1971, S. 107, Sf. 844 - 847.

— 1972 —

306 — Tarihte ve Bugün Şamanizm, II. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1972. (Balbal hakkında yeni not eklenmiştir. Sf. 231)

307 — **Manas Destanı,** (Kısaltılarak Türkiye Türkçesine Çeviren, A. İnan) Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Türk Kültürü Kaynak Eserleri, İstanbul 1972, Birinci Basılış.

— 1973 —

308 — **Orta Asya Türklerinde Çadır ve Kımız,** Türk Folklor A., Temmuz 1973, S. 288, Sf. 6701 - 6702.

— 1976 —

309 — **Eski Türk Dinî Tarihi** (Şamanlık), Kültür Bakanlığı yayını (Hikmet Tanyu'nun önsözü ile, A. İnan'ın Dinî Folklorla ilgili bibliyografyası), İstanbul 1976.

YAYINLANMIŞ DİĞER YAZILARI

310 — Dil Kurumunun yayınladığı Kutadgu Bilik adlı eserin Viyana nüshasındaki baştaraftа bulunan Giriş, Dil Kurumu imzalı yazı Abdülkadir İnan'a aittir. Türk Dil Kurumu, Kutadgu Bilig, 1942.

311 — Türk Düğünlerinde Exogami İzleri, (Y.Y.) (t.y.) S, I, Türk Dili Ve Tarihi Hakkında Araştırmaları : I, S, I - Sf. 105 - 113.

312 — Isırga - Sırga Sözünün Etimolojisi (Küpe). Önce yayınlanmış yazılarından bazıları, Devlet, Töre dergilerinde ve Orta Doğu v.b. gazetelerde tekrar yayınlanmıştır.

297 — **Atatürk ve Devrik Cümle,** Türk Kül-

298 — **Medenî Dünyada «Arı Dil» yoktur,** Türk Kültürü, Eylül 1968, Yıl VI, S. 71, Sf. 825 - 826.

314 — A. J. Yakubovskiy, IX ve X. Asırlarda İtil ve Bulgar'ın Tarihî Topografisi Meselesine Dair, Türkçeye Çeviren: Abdülkadir İnan, Ankara Nisan 1952, Belleten C. XVI, S. 62, Sf. 273 - 297.

YAYINLANACAK ESERLER

315 — **Türkmen Tarihi, (Die Türkmenische Geschichte).** Barthold'dan Rusça'dan Çevirme. (Türk Tarih Kurumunca yayınlanacak).

316 — **Çağatay Edebiyatı** (Türk Tarih Kurumunca Yayınlacak).

317 — **Makaleler ve İncelemeler - II. Cilt.** (Türk Tarih Kurumunca Yayınlanacak) (tarafımızdan tertiplenmiştir).

318 — **Atatürk'le İlgili Hatıralar.** (Türk Tarih Kurumunca yayınlanacak)

319 — **Millî Şuurun Kudreti.** (tarafımızdan tertiplenmiştir). (Töre - Devlet yayını olarak çıkacaktır). (5)

---

5) Abdülkadir İnanla ilgili görebildiğimiz kaynaklar:

1 — M. Şakir Ülkütaşır, Türkiye Etnografya ve Folklor Sözlüğü üzerine bir kalem tecrübesi, I. Fasikül, İst. 1973 ve Şakir Ülkü Taşır'ın Abdülkadir İnan'a dair muhtelif hatıra yazıları: Hürses, Ocak 1956.

2 — Rûşen Eşref Ünaydın, Türk Dili tetkik Cemiyetinin Kuruluşundan İlk Kurfultaya Kadar Hâtıraları, İkinci Basılış, Ankara 1943.

3 — Kızılelma (dergisi).

4 — Türk Folklor Araştırmaları dergilerinde yayınlanmış tercümeihaller: TFA. C. 5. S. 103. Şubat 1958, Sf. 1639 - 1640.

5 — Prof. Dr. Saadet Çağatay, Abdülkadir İnan, Fünfzig Jahre Wissenschaftlichen Wirkens, Central Asiatic Journal, Volume V. Nr. 2, 1959, S. 151 - 162.

6 — Abdülkadır İnan, Türkiyede Kim Kimdir «Yaşayan tanınmış kimseler Ansiklopedisi», Dr. Osman Nebioğlu, İst. 1961 - 62, Sf. 356.

7 — Prof. Dr. Hikmet Tanyu, Abdülkadir İnan, Türk Yurdu, C. 6, S. 21, Aralık 1957, Sf. 8 - 10.

8 — Atatürkle ilgili görüşmelerin tarihçesi için: Atatürk'ün (Nöbet Defteri) adlı esere bakınız.

9 — Prof. Dr. Hikmet Tanyu, (Abdülkadir İnan, Makaleler ve İncelemeler); Abdülkadir İnan'ın Hayatı ve Eserleri, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1968 Sf. XV - XXXVII.

10 — Prof. Dr. Bahaddin Ögel, Profesör Abdülkadir İnan - Türk Kültürü Tetkiklerinin Büyük Öncüsü, Türk Kültürü 1968, S. 71.

11 — Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, Hâtıralar, İstanbul 1969.

12 — Prof. Dr. Hikmet Tanyu, 87. Doğum Yıldönümünde Prof Abdülkadir İnan, Töre, Aralık 1974, Yıl 6, s. 43.

13 — Prof. Dr. Hikmet Tanyu, Türk Kültür Tarihinden Bir Yaprak, Devlet, 2 Aralık 1974, S. 265. Aynı yazı Orta Doğu ve diğer gazetelerde iktibas edilerek yayınlanmıştır.

14 — Eski Türk Dinî Tarihi, İst. 1976. (Tarafımdan yayına hazırlanan bu eser ele hem kısaca hayatı hem de dinî foklor ile ilgili yayınlarının bibliyografyası sunulmuştur.)

15 — Bu inceleme ve araştırmamızla hayat hikâyesi en geniş şekilde ele alınmış ve bibliyografyanın yanlış ve eksikleri tamamanarak günümüze kadar getirilmiştir.

BÜYÜK KAYBIMIZ ALİ HİMMET BERKİ

Akseki'nin Ibradı Nahiyesinin Umulla (Ürümlü) köyünde 1297 (1881) yılında dünyaya gelen Ali Himmet Berki 24/5/1976 Pazartesi günü hayata gözünü yumarak ebediyete göç etmiştir. Hayatını ilme vermiş olan merhum, ömrünün son anlarına kadar okumuş, yazmış birçok sahalarda özellikle hukuk ve vakıf mevzuatı ile ilgili konularda birçok eserler vermiştir. Ayrıca zaman zaman yazmış olduğu kıymetli makaleleri ile, yakından ilgilenmiş olduğu dergimizi tezyin etmiştir. 24/5/1976 Pazartesi güneşinin batışı ile ilim dünyası ve milletimiz, yeri kolay kolay doldurulamıyacak olan bir otoriteyi daha kaybetmiştir. Âlim fâzıl ve branşında otorite olan merhuma vakıf mevzuatında yazmış olduğu eser, makale ve serdetmiş olduğu mütâlaalarından dolayı Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak minnet ve şükran borçluyuz: Aşağıdaki kısa cümlelerle tercümei halini ifadeye çalıştığımız merhum, medresei kuzat (kadı yetiştiren okul)dan mezun olmuştur. Hocası Tokatlı Fatih Müderrislerinden Şakir Efendidir. İcazetini bundan almıştır.

Tokat, Amasya ve Ankara'da kadılıklarda bulunmuş, İstanbul'da 3. Hukuk Reisliği ve Reisi evvellik yapmıştır. Bundan evvel Diyanet İşleri Şûrayı İftâiye (Fetva Makamı) Azalığında bulunmuştur. 1925 de Temyiz Mahkemesi azası olmuş, 1933 de Yargıtay 2. Hukuk Reisi nasb edilmiştir. Emekliliği Bakanlar Kurulu Raporu ile üç defa uzatılmış, 1950 yılında emekli olmuş, 15 yıl kadar da avukatlık mesleğinde mesleki çalışmasına devam etmiştir. 64 yıl evlilik hayatı olan merhumun ikisi Profösör, biri hâkim olmak üzere Osman Berki, Şakir Barki, Sâdettin Berki adında üç oğlundan başka üç kızı vardır.

Merhumun Adliye, İstanbul, Ankara ve İzmir Barosu ve Vakıflar Dergilerinde 40 kadar meslekî makalelerinden başka, «Fazıl'ın Galatat Defteri İrs ve İntikal, Miras ve Tatbikat, Eski ve Yeni Hukukta Vakıflar, Istılâh ve Tabirler, Fatih Sultan Mehmet, Dalyan ve Voliler, 250 Hadis, İslâm'da Kaza ve Adalet Teşkilâtı, Vasiyet Hukuku, Hukuk Mantığı ve Tefsir» adlariyle yayınlanmış eserleri vardır.

Bunlardan, Genel Müdürlüğümüzce yayınlanan eserlerin bibliyoğrafik künyeleri aşağıdadır :

Berki Ali Himmet, İslâmda Vakıf, Zağanus Paşa ve Zevcesi Nefise Hatun Vakfiyeleri, Vakıflar Dergisi, S. IV. s. 19 - 39, Ankara 1958

Berki Ali Himmet, Hukukî ve İçtimaî bakımdan Vakıf, Vakıflar Dergisi, S. V, s. 9 - 15, Ankara 1962.

Berki Ali Himmet, Vakıf Kuran İlk Osmanlı Padişahı, Vakıflar Dergisi, S. V, s. 127 - 131, Ankara 1962.

Berki Ali Himmet, Vakıfların Hukuk ve tarih bakımından kıymeti, Vakıflar Dergisi, S. VI, s. 5 - 9, Ankara 1965.

Berki Ali Himmet, Vakıfların tarihi, mahiyeti, inkışafı ve tekâmülü, cemiyet ve fertlere sağladığı faideler, Vakıflar Dergisi, S. VI, s. 9 - 15, Ankara 1965.

Berki Ali Himmet, Vakıflarda Şartlara riayet meselesi, Vakıflar Dergisi, S. VII, s. 13 - 17, Ankara 1968.

Berki Ali Himmet, Müstağnen-anh Vakıflar, Vakıflar Dergisi, S. VII, s. 17 - 19, Ankara 1968.

Berki Ali Himmet, Vakıflar ve Vakıfların maruz kaldığı tecavüz ve ihmâller, Vakıflar Dergibi, S. VIII, s. 335 - 341, Ankara 1969.

Berki Ali Himmet, 903 Sayılı Vakıfların Kanunu ve Nizamnamesine göre Vakıflar idare uzuvlarının vazife ve mesuliyetleri, Vakıflar Dergisi, S. X, s. 63 - 66, Ankara 1973.

Berki Ali Himmet, Vakıf nasıl yapılır, Vakıflar Dergisi, S. X, s. 66 - 71, Ankara 1973.

Berki Ali Himmet, Vakıflar, İstanbul 1946.

Berki Ali Himmet, Vakfa dair yazılan eserlerle vakfiye ve benzeri vesikalarda geçen Istılah ve Tabirler, Ankara 1966.

Hastalığı ağırlaşıncaya kadar din ve hukuk ilmi ile ilgisini sürdürmüş olan merhum, vasiyeti üzerine köyünde babası Kadı Osman Efendi Merhumun yanına defnedilmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet kederli ailesine ve yakınlarına baş sağlığı dileriz.